

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

34E JAARGANG

WOENSDAG 12 JANUARI 1949

No. 1653

COMMISSIE VAN REDACTIE:*Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;**F. de Vries;**J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).**Assistent-Redacteur: A. de Wit.***COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:***J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;**F. Versichelen.**Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste bladzijde van dit nummer.***INHOUD:**

	Blz.
De artikelen van deze week	27
Sommaire, summaries	27
Economische vraagstukken in het Verre Oosten door <i>Ir D. Groenewold</i>	28
De invloed van de bodemvruchtbaarheid op de be- drijfsuitkomsten in de Friese landbouw door <i>Dr A.</i> <i>Vondeling</i>	30
De afwikkeling van de geldzuivering en de spaarder door <i>D. Houtzager</i>	32
Cement door <i>F. J. Franssen</i>	33
London Letter door <i>Harold Wincott</i>	36
Internationale notities:	
De belastingontvangsten in de Verenigde Staten	37
De subsidiepolitiek in België	37
Geld- en kapitaalmarkt	38
De Belgische geld- en kapitaalmarkt in December 1948 door <i>V. van Rompuyl</i>	39
Statistieken:	
Bankstaten	39
Stand van 's Rijks Kas	41
In- en uitvoer van Nederland	41
Overzicht der laatste drie verkorte balanssen van De Neder- landse Bank	42
Werkloosheid in België	42

DEZER DAGEN

overzag de President der Verenigde Staten de gelegenheid des lands. Economisch was het slechts één hoogvlakte — „our private enterprise system has reached new heights of production” — zij het dan geen rimpelloos oppervlak, omdat ook de prijzen in die hoogte deelden.

De kloven lagen vooral op sociaal gebied. Met onkreukbare moed heeft een President, die tevens zestien jaar bewind van de eigen partij herdacht, een aantal misstanden krachtig en met name genoemd. Zonder zich in propagandistische bochten te wringen, legde hij gebreken op het gebied van gezondheidszorg, onderwijs en huisvesting voor.

Hoe stond het met de meest critieke golflijn van alle, het conjunctuurbeloop? „The business cycle is man-made, and men of good will, working together, can smooth it out”. Een krachtig afscheid van de inhaerente krachten van de conjunctuur, maar hoe is dat te rijmen met „our private enterprise”?

„Ik stond op hoge bergen” — Truman's positie rechtvaardigt het beeld — „en zag te zeewaart in”. Wat was voor hem te zien aan de overzijde van de oceaan? Er zou nog heel wat moeten worden bijgepleisterd, voor de scheuren in het economisch leven van Europa onzichtbaar werden. De boodschap van de President gaf de bereidheid tot voortgezette krachtige medewerking te kennen. Het voor hulp uitgetrokken bedrag voor het komende begrotingsjaar lag zelfs iets boven het door de Marshall-landen als uiterst noodzakelijk aangegeven bedrag.

De naamgever van het Europese hulpprogram, minister Marshall, onder wiens hoede nog de in deze begroting voorgelegde buitenlandse politiek werd voorbereid, zal aftreden. Kende men hem bij zijn intrede reeds de eigenschappen van de staatsman toe, bij zijn afscheid geldt Vondel's hoge lof voor staatsmansdeugd: „Een hoofd vol kreuken, een geweten zonder rimpel”.

Zonder rimpel, zover is het nog niet met de Europese samenwerking. De Belgische Minister-President zet echter zijn pogingen voort om de oneffenheden tussen de plannen van de verschillende landen te doen bijschaven.

Het studiemateriaal ligt hem direct voor de hand. Frankrijk heeft door uitputting van zijn bezit aan Belgische middelen de importen uit België moeten staken. „Niet hebben doet veel sparen”, zegt een Middelnederlands lied. Dit schijnt nog niet te gelden voor de Franse genationaliseerde bedrijven, waarvan het financieel beleid, enigszins oneffen, tot wenkbrauwfronsen heeft geleid.

Fronsend ziet Groot-Brittannië naar Israël's uitstulping in de Negebwoestijn; reeds schijnbaar geresigneerd spreekt de Chinese Regering over het redden van de rafels van haar gezag.

In en over Indonesië blijven nog vele plooiën weg te strijken. De jongste Koninklijke Boodschap heeft nogmaals gesteld, dat een ander verlangen dan Nederland's vlag te ontplooiën boven Indisch gebied, Nederland drijft.

The Statist

ESTABLISHED 1878

An Independent Journal of Finance
and Trade.

★
**OBJECTIVE APPRAISALS
CONSIDERED JUDGMENT
IMPARTIAL OPINION**

★
Contains most complete range of
British economic and financial statist-
ics published in any weekly journal

★
World wide circulation

★
Annual subscription rate: (post free-
to include all supplements) £ 3:2:6
(fl 33,40)

*A Special Supplement on Economic Con-
ditions in The Netherlands was published
on January 31. A limited number of this
Supplement remain for sale.*

LONDON: 51 CANNON STREET, E.C. 4

Instituut voor Sociale Wetenschappen N.V.

Nieuwe mondelinge cursus en
speciale repetitie-cursus voor afgewezen
candidaten.

M.O. ECONOMIE

Prospectus en inlichtingen:

's-Gravenhage, Wassenaarseweg 39d, Tel. 775382

DE TWENTSCHE BANK N.V.

MAANDSTAAT OP 31 DECEMBER 1948

Kas, Kassiers en Daggeldleningen	f	15.887.673,56
Nederlands Schatkistpapier	„	560.167.998,76
Ander Overheidspapier	„	5.430.410,16
Wissels	„	1.297.767,16
Bankiers in Binnen- en Buitenland	„	12.858.889,08
Effecten en Syndicaten	„	1.552.287,18
Prolongatiën en Voorschotten tegen Effecten	„	8.540.942,49
Debiteuren	„	110.985.817,05
Deelnemingen (incl. Voorschotten)	„	9.427.095,10
Gebouwen	„	3.500.000,—
Belegde Reserve voor Verleende Pensioenen	„	904.255,46
	f	730.553.136,—

Kapitaal	f	42.400.000,—
Reserve	„	14.000.000,—
Bouwreserve	„	3.000.000,—
Deposito's op Termijn	„	78.889.571,12
Crediteuren	„	576.732.377,32
Overlopende Saldi en Andere Rekeningen	„	14.626.932,10
Reserve voor Verleende Pensioenen	„	904.255,46
	f	730.553.136,—

ROTTERDAMSCH
BANK

VOLLEDIG
BEHEER
VAN
VERMOGENS

225 VESTIGINGEN
IN NEDERLAND

N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE

• Boekelo • Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van.
zoutzuur, (alle kwaliteiten),
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.

Behandeling van alle
bankzaken

* *

Bezorging van alle
assurantiën.

R. MEES & ZOONEN

BANKIERS EN ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM • ROTTERDAM • 'S-GRAVENHAGE
DELFT • SCHIEDAM • VLAARDINGEN

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

„HOLLANDIA“

HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELK-
PRODUCTEN EN VOEDINGSMIDDELEN N.V.

HOOFDKANTOOR TE
VLAARDINGEN

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

Ir D. Groenveld, *Economische vraagstukken in het Verre Oosten.*

De conferentie van de Economische Commissie voor Azië en het Verre Oosten (Ecafe) te Lapstone had voor Nederland een ongelukkig verloop. Inmiddels is het verheugend, dat men zich op deze conferentie in hoofdzaak wilde wijden aan economische onderwerpen. Belangrijk is het vraagstuk van industrialisatie der Aziatische landen. Deze landen denken hierbij in het bijzonder aan grote bedrijven; van Westerse zijde is gewezen op de noodzaak om vooral ook aandacht aan de klein- en middelbedrijven te schenken. Azië's industrialisatie wordt gremd door gebrek aan kapitaal en aan geschoolde krachten in alle rangen. Een ander behandeld onderwerp is de bevordering van de internationale handel. Hier bestaat de moeilijkheid, dat de Ecafe-landen voor een groot deel een gelijksoortige economische structuur hebben. Speciale aandacht had de handel tussen Japan en de overige Aziatische landen.

Dr A. Vondeling, *De invloed van de bodemvruchtbaarheid op de bedrijfsuitkomsten in de Friese landbouw.*

Vrij aanzienlijke verschillen in de gemiddelde uitkomsten van bedrijven, die niet in dezelfde streek van Friesland liggen, zijn geen gevolg van verschillen in bedrijfs-grootte of van mindere kwaliteiten van de boer of zijn melkvee; zij moeten voor een belangrijk gedeelte aan ongelijke bodemvruchtbaarheid worden geweten. Schr. licht deze conclusie met cijfers toe. Voor de koop- en pachtvorming van landbouwgronden heeft dit de consequentie, dat, afgezien van het algemeen prijsniveau, de spreiding veel groter moet worden overeenkomstig de verschillen in gebruikswaarde. Deze verschuivingen moeten dan de gebruikers van de grond treffen, niet de toevallige eigenaren. In dit verband worde gewezen op de op 29 October jl. ingestelde commissie inzake de instelling van een bodemegaliseringsfonds.

D. Houtzager, *De afwikkeling van de geldzuivering en de spaarder.*

De enige optie, welke in de Wet betreffende de afwikkeling van de geldzuivering voor de eenvoudige spaarder van belang is, is de beleggingsrekening. Nu voor investerings- en beleggingscertificaten de termijn van 5 jaren is verkort tot 4 jaren, ware het juist te achten, de afwikkeling van de beleggingsrekening ook tot dit aantal jaren terug te brengen. Een andere mogelijkheid om t.a.v. de spaarder de gewenste soepelheid te betrachten, ware een verhoging van het jaarlijks vrijkomende minimum van f 300 tot bijv. f 700. De gemiddelde spaarder heeft nu eenmaal niet het verlangen om zijn spaargelden, ook al zijn deze weer geheel vrij, in de consumptieve sfeer te brengen. Maatregelen als boven aangeduid zouden ongetwijfeld de spaarzin stimuleren.

F. J. Fransen, *Cement.*

Door de allengs grotere toepassing van cement, vooral in de bouwnijverheid, door de verwoestingen van de tweede wereldoorlog en door het streven naar industrialisatie is de wereldbehoefte aan cement zeer sterk gestegen. Ook in Nederland is de behoefte groot; aan te nemen is, dat het verbruik een stijgend lijn zal vertonen. Uitbreiding van de Nederlandse cementindustrie zal het, bij de toenemende behoefte, mogelijk maken het zelfvoorzieningspercentage ongeveer op dezelfde hoogte te houden. Nodig blijft een belangrijke import. Hiervoor komen in de eerste plaats onze natuurlijke leveranciers, België en West-Duitsland, in aanmerking. Daar op België slechts in relatief beperkte mate kon worden gerekend, werd ingezien, dat een wederinschakeling van de West-Duitse cementindustrie onvermijdelijk zou zijn.

SOMMAIRE.

Ir D. Groenveld, *Les problèmes économiques de l'Extrême-Orient.*

Cet article donne un aperçu des problèmes qui ont été discutés lors de la Conférence de la Commission Economique de l'Extrême-Orient, qui s'est tenue à Lapstone (fin 1948). Cette conférence a consacré une attention spéciale à l'industrialisation et au commerce international de l'Asie.

Dr A. Vondeling, *L'influence de la fertilité du sol sur les résultats agricoles de la province de Frise.*

On constate des différences assez importantes dans les résultats moyens des entreprises agricoles en Frise. L'auteur démontre que la divergence des résultats n'est pas une conséquence de la diversité dans l'importance des entreprises, dans les capacités professionnelles du fermier ou dans la qualité du bétail laitier. Elle doit, en grande partie, être attribuée à l'inégalité de la fertilité du sol. Les prix d'achat et le fermage doivent être mis en concordance avec les différences dans la fertilité du sol.

D. Houtzager, *La liquidation de l'assainissement monétaire et l'épargnant.*

Dans l'intérêt de l'épargnant moyen, le projet de loi néerlandais relatif à la liquidation de l'assainissement monétaire devrait être rédigé d'une manière plus souple à différents points de vue. Pareille atténuation stimulerait le goût pour l'épargne du public néerlandais.

F. J. Fransen, *Ciment.*

Les besoins néerlandais en matière de ciment ont fortement augmenté. C'est à cette raison qu'on donne de l'extension à l'industrie néerlandaise du ciment. Cependant l'importation reste nécessaire. La Belgique et l'Allemagne occidentale sont les fournisseurs.

SUMMARIES.

Dr D. Groenveld, *Economic problems in the Far East.*

This article gives a picture of the problems which came under discussion at the Lapstone conference of the Economic Commission for Asia and the Far East. Special attention has been given to Asia's industrialisation and foreign trade.

Dr A. Vondeling, *The influence of soil fertility on the revenue of Frisian agriculture.*

Average money revenues of farms in the province of Friesland show considerable differences which are mainly caused by differences in soil fertility. Soil prices and farm-rents have to be brought into line with this varying fertility.

D. Houtzager, *Liquidation of the currency purge and the position of saving.*

To the benefit of the average saver the Dutch bill on liquidation of the currency purge might be mitigated in several respects. Without doubt this mitigation would favour the Dutch people's propensity to save.

F. J. Fransen, *Cement.*

The Dutch demand for cement has grown considerably. Consequently the Dutch cement producing industry is in process of being expanded. Import of cement, however, remains necessary. These imports are obtained from Belgium and especially from Western Germany.

ECONOMISCHE VRAAGSTUKKEN IN HET VERRE OOSTEN.

De discussie op de Conferenties van de Economische Commissie voor Azië en het Verre Oosten gaan voornamelijk tussen India en de Verenigde Staten. India als kampioen van de Aziatische landen, Amerika als exponent van de hoogontwikkelde en geïndustrialiseerde landen. Beiden komen steeds goed gedocumenteerd aan de conferentietafel en geven bij elke belangrijke bespreking duidelijk het standpunt, dat zij vertegenwoordigen, weer. De uitingen der overige landen zijn vaak niet meer dan variaties op de uitingen der beide „hoofdrolspelers”. Bij deze variaties begint zich langzamerhand een zekere traditie te ontwikkelen. Pakistan en Burma proberen gewoonlijk het motief van India met een emotionele noot te onderstrepen; China en Siam daarentegen laten veelal een gematigd geluid horen.

Aan de „Westerse” kant speelt Engeland bijna altijd de rol van middelaar, Frankrijk heeft een voorliefde tot formele precisering, terwijl Australië en Nieuw-Zeeland uitdrukkelijk moeite doen om bij de Aziatische landen in het geveel te komen. Rusland speelt uiteraard een geheel aparte partij; Nederland heeft tot nog toe weinig geluid laten horen, vermoedelijk in afwachting van de oplossing der „politieke kwestie”.

Het is niet mijn bedoeling om in dit artikel uitvoerig in te gaan op formele bijzonderheden van deze regionale organisatie der Economische en Sociale Raad¹⁾. Het is m.i. van meer belang om een omschrijving te geven van de problemen, die in de kring der Ecafe worden besproken.

Vooraf moge echter zeer kort iets worden gezegd over de politieke kwestie, waarmede Nederland in het Ecafeverband nog te worstelen heeft. Deze kwestie hangt onmiddellijk samen met de oplossing van het Indonesische geschil. Op de conferentie te Baguio (Philippijnen, Nov.-Dec. 1947) had nl. Nederland het „associate membership” aangevraagd voor geheel Indonesië. De Republiek daarentegen vroeg voor haar grondgebied hetzelfde en vond uiteraard een krachtig verdedigster harer belangen in India. Daar werd besloten de behandeling van beide aanvragen uit te stellen tot de volgende conferentie. Deze werd een half jaar later te Ootacamund in India gehouden, doch ook hier kon men niet uit de impasse komen, zodat men wederom besloot om de afhandeling dezer aanvragen uit te stellen.

Zodoende kwamen zij weer aan de orde op de vierde Ecafe-conferentie, die van 29 November-11 December 1948 te Lapstone bij Sydney is gehouden.

Op deze conferentie was Australië zo vriendelijk om voor te stellen de behandeling der aanvragen van Indonesië als geheel en van de Republiek weer uit te stellen. Op voorstel van Engeland werd hieraan toegevoegd de bepaling, dat men de behandeling wel ter hand zou nemen, als een der partijen de uitdrukkelijke wens daartoe te kennen gaf. India heeft toen uit een telegram der Republikeinse Regering, waarin deze te kennen gaf geen bezwaar tegen behandeling te hebben, afgeleid, dat de Republiek nadrukkelijk behandeling wenste, zodat het debat over dit punt op 8 December werd hervat. Het resultaat was, dat een motie-Nieuw-Zeeland werd aangenomen, waarin werd gezegd, dat de Republiek en „de rest van Indonesië” toegelaten zouden worden. Alleen de Verenigde Staten stemden met Nederland tegen dit voorstel. Engeland en Siam onthielden zich, de rest stemde voor, behalve Frankrijk, dat de stemming dermate in strijd achtte met de reglementen van Ecafe zelf, dat het niet wenste te stemmen. De Nederlandse delegatie verliet daarop, overeenkomstig haar instructies en de herhaaldelijk geuite verzekering, de

vergadering, en nam niet verder aan de besprekingen deel.

Economische onderwerpen.

Hoe ongelukkig deze gang van zaken ook voor Nederland is, toch is het verheugend dat de conferentie bezielde was van de uitdrukkelijke wens om niet weer (zoals beide vorige keren) veel tijd aan politieke besprekingen te verliezen. Men wilde zich duidelijk in hoofdzaak wijden aan de economische onderwerpen, hetgeen niet betekent, dat bij de bespreking der onderwerpen de politiek niet in het geding zou zijn. Dit is nu eenmaal onvermijdelijk op een conferentie van regeringsvertegenwoordigers in een tijdperk waarin economie en politiek zo nauw zijn verweven.

De economische onderwerpen, waaraan in de Ecafe aandacht wordt geschonken, zijn als volgt te rubriceren:

- de industrialisatie en de ontwikkeling van het landtransport;
- de ontwikkeling van de landbouw;
- de bevordering van de internationale handel;
- de bevordering der vakopleiding;
- de uitbreiding der statistische documentatie.

Over al deze onderwerpen zijn inmiddels uitgebreide rapporten verschenen. Aanvankelijk (in Baguio) deed men het met een „Survey of reconstruction problems and needs”, welke survey, van de hand van de eminente econoom-socioloog Dr. Belshaw, aangevuld werd met een serie „country studies”. Later werden aan elk der onderwerpen afzonderlijke rapporten gewijd, die veelal door „working parties” zijn opgesteld en die tenslotte waren voorzien van een groot aantal aanbevelingen voor de regeringen der betrokken landen of voor gezamenlijke actie al of niet met behulp van een U.N.O.-orgaan. Ecafe heeft zich dus tot nu toe met bestudering der vraagstukken beziggehouden, en zij heeft daarbij geprobeerd de problemen scherp te omschrijven en de richting, waarin een oplossing kan worden gevonden, aan te duiden. Men is nu evenwel in een enigermate critiek stadium aangekomen, want de tamelijk ongeduldige Aziatische landen wensen nu tot actie over te gaan, terwijl de Westerse landen, die reeds een lange ervaring hebben met internationale acties, sterk beseffen, dat er nog heel wat meer te studeren valt voor men tot vruchtbare actie over kan gaan.

Op de herhaaldelijk van Amerikaanse zijde gestelde vraag: „welke actie wilt gij?”, moest de gedelegeerde van India dan ook telkens het antwoord schuldig blijven.

Het ongeduld der Aziatische landen vloeit eigenlijk voort uit drie factoren:

- de armoede der bevolking, die het meest schrijnend tot uiting komt in de gebrekkige voeding. Vooral het gebruik van eiwitten, mineralen en vitamines is te laag. De consumptie van zetmeel was voor de oorlog ook reeds krap, doch is nu (over het geheel genomen) bepaald onvoldoende. De F.A.O. schat, in een aan Ecafe uitgebrachte rapport, dat het verbruik per hoofd in het Ecafe-gebied in 1947/48 87 pCt was van het vooroorlogs gemiddelde. De totale productie was in dat jaar vermoedelijk 95 pCt van 1934/38 (in 1946/47 slechts 92 pCt), doch — en hiermede komen we vanzelf op de tweede factor —
 - de bevolking neemt dermate snel toe, dat het reeds de grootste moeite zal kosten om een bestaand welvaartspeel te handhaven. Zo raamt F.A.O., dat de bevolking van het Ecafe-gebied in 1947 1.162 miljoen zielen bedroeg of 9,2 pCt meer dan in 1934/38.
- Dit alles wordt nu sterker dan vroeger gevoeld, of althans krachtiger tot uiting gebracht, door factor
- het sterke nationalisme.

Industrialisatie.

De Aziatische landen zoeken dus naar middelen om hun welvaart snel te vergroten, waarbij zij dan tevens speciaal hopen werk te vinden voor de snel toenemende bevolking. Als het voornaamste middel om tot dit doel te geraken

¹⁾ Een aantal details over Ecafe zijn verwerkt in artikelen van mijn hand in het Economisch Weekblad voor Indonesië van 15 November 1947, 3 Januari 1948, 17 Juli 1948, alsmede in twee artikelen van Drs F. van Os in het nummer van het Economisch Weekblad van 4 September 1948.

zien zij de ontwikkeling der industrie, waarbij dan in het bijzonder wordt gedacht aan grootindustrie (metallurgische bedrijven en textielfabrieken). Van Nederlandse zijde is erop gewezen, dat men een harmonischer opbouw der maatschappij krijgt, wanneer men bij de industriële ontwikkeling vooral ook aandacht schenkt aan de klein- en middenbedrijven, doch men schijnt zoeker te zijn door de magische kracht, die van grote bedrijven uitgaat, dat men vermoedelijk de bevordering der kleindustrie zal verwaarlozen. Een andere waarschuwing, die van Amerikaanse zijde kwam, maakt ook niet veel kans om indruk te maken. Men merkte nl. op, dat de Aziatische landen (Japan uitgezonderd) nu eenmaal agrarische landen zijn, en dat zij dus waarschijnlijk hun nationaal inkomen het snelst kunnen verhogen door de landbouwproductie uit te breiden. Dit betoog zal op de Aziatische landen wel een „reactionnaire” indruk hebben gemaakt, doch in ieder geval is het niet geheel ter zake, omdat men voor een verhoging der landbouwproductie voor alles behoefte heeft aan goede werktuigen en aan kunstmest. Beide moeten door de industrie worden geleverd. De beste raad, die men aan de Aziatische landen, kan geven is dan ook naar algemeen gevoelen deze: ontwikkel in de eerste plaats die industrieën, die producten opleveren, waarmede de landbouwproductie kan worden vergroot. In de tweede prioriteitsklasse zouden dan moeten komen industrieën, die landbouwproducten kunnen verwerken of conserveren, alsmede de textielindustrie en de voortbrenging van transportmiddelen.

Hoe dit ook zij: zeker is, dat een snelle uitbreiding van de industrie (van textiel tot kapitaal bezit) een grote hoeveelheid kapitaal vereist. Wat categoriaal ook in deze hoeveelheid, althans niet in de hoeveelheid, die nodig is om het gewenste tempo van ontwikkeling te bereiken. Vandaar, dat men een beroep doet op het buitenland, speciaal Amerika. De Nederlandse delegatie heeft er in Ootacamund wel op gewezen, dat men tevens moeite moet doen om het „slapend kapitaal” in het eigen land te mobiliseren, maar de Aziatische landen verwachten van deze mobilisatie (m.i. ten onrechte) niet veel en bovendien is het natuurlijk waar, dat door deze mobilisatie het deviezenprobleem niet wordt opgelost. Men wenst dus buitenlands kapitaal, lees dollars. Doch ook hier rijzen onmiddellijk bezwaren. In de eerste plaats ziet men Amerika vrijwel alle beschikbare dollars aan het Europese Herstel Plan besteden, en ten tweede is men er zeer voor bevreesd, dat aan het lenen van buitenlands geld het ondergaan van politieke invloed vast zit. Het eerste punt is niet zo sterk als het lijkt, omdat van de E.H.P.-dollars een aanzienlijk deel in Azië terecht komt (China, Indonesië en de Franse en Engelse afhankelijk gebieden). De ironie der historie wil echter, dat de onafhankelijke landen (China uitgezonderd) daarvan niet profiteren. De vrees, onder ten tweede geformuleerd, is niet ongegrond, doch men kan nu eenmaal moeilijk vergen, dat land A aan land B geld leent, zonder dat A er op let of B niet een aan A vijandige politiek voert. De politieke invloed, die aan het opnemen van buitenlandse leningen vast zit, moet men als een realiteit aanvaarden, of men moet van zulke leningen afzien. De kapitaalarme landen zullen dus een keuze moeten doen tussen een langzaam ontwikkeling zonder invloed van buiten of een snellere groei onder aanvaarding van een zekere invloed. Zulk een keus is voor jonge staten natuurlijk uitermate moeilijk.

De industrialisatie van Azië wordt, behalve door gebrek aan kapitaalgoederen, ook geremd door een gebrek aan geschoolde krachten in alle rangen. Dit klemt vooral nu des te sterker, nu de nieuwe staatsapparaten een groot deel der eigen intelligentia opeisen, en bovendien een deel der andere buitenlandse krachten deze landen verlaat. Het is dan ook logisch, dat Ecafe aandacht schenkt aan buitenlandse experts. Op beide terreinen is de Internationale Arbeids Organisatie evenwel min of meer specialist (ook de Unesco bestrijkt dit gebied), en zodoende was er een

vrij sterke drang op de Conferentie te Lapstone om het werk aan deze onderwerpen in hoofdzaak aan de I.L.O. over te laten. Ecafe heeft ook hier (evenals bij de landbouwvraagstukken t.a.v. de F.A.O.) de taak om de aandacht van de gespecialiseerde organisatie te vestigen op de typische aspecten, die het algemene vraagstuk in Azië en het Verre Oosten, vertoont.

Gezien de schaarste, en dus de duurte, van werkelijk goede experts, zou het onpractisch zijn, indien alle Aziatische staten trachtten ieder een volledig toegepast-wetenschappelijk apparaat op te bouwen. Samenwerking kan hier veel verspillen aan geld en intellect voortkomen, en is dus geboden. Een eerste practisch resultaat van dit zo gewenste streven naar samenwerking is het nu opgerichte „Bureau of Flood Control”. Het heeft tot taak om de regeringen van die landen, die te lijden hebben van grote overstromingen, raad te geven bij het ontwerpen van plannen voor het beteugelen der rivieren, en verwante onderwerpen.

Wellicht is hier een mooi werkterrein te vinden voor enkele zeer goede Nederlandse waterstaats- en landbouwingenieurs.

Bevordering van de internationale handel.

Wij moeten tenslotte nog enige aandacht schenken aan het onder c. genoemde onderwerp, nl. de „promotion of trade”. Over dit onderwerp wordt door de Aziatische gedelegeerden ter Ecafe-conferenties met grote voorliefde gesproken, omdat het een uiting is van het nog vrij vage, doch hardnekkige streven naar een Aziatisch economisch blok, hardnekkig, dat onverenigbaar is met het opwiskel aan de Japanse leuze der „Aziatec co-prosperity sphere”. Nu is een speciale moeilijkheid bij dit streven, dat de Ecafe-landen voor een belangrijk deel een gelijksoortige economische structuur hebben, en dus voornamelijk dezelfde producten in- en uitvoeren. Van onderlinge handel kan dan niet veel komen. Toch is streven naar vergroting der onderlinge handel volstrekt niet zinloos. Het zou bijv. voor beide volken een voordeel zijn, indien op de duur India en Indonesië zouden kunnen komen tot het ruilen van textiel en machines tegen suiker. Zo zijn er meer voorbeelden denkbaar, doch of er van deze nuttige terugkeringen iets zal komen, hangt af van de vraag, of de regeringen der jonge staten in staat zijn om het aan het jonge nationalisme zo licht verbonden streven naar een zekere mate van autarkie de kop in te drukken.

Een geheel apart aspect van het onderwerp „trade promotion” is de ontwikkeling van de handel tussen Japan en de overige Aziatische landen. Japan is (met de streek om Shanghai en tot op geringe hoogte India en Java) het enige geïndustrialiseerde land in het Ecafe-gebied. De Japanse industrie zou wezenlijk kunnen bijdragen in de dekking der behoefte aan consumptie- en kapitaalgoederen der Ecafe-landen, indien er niet een aantal belemmeringen waren. De meest directe belemmering is de lage productie van Japan. Volgens U.S.A.-mededelingen is de productie zelfs slechter de helft van de door de F.E.C. toegestane kwantiteit. Van export kan er dan natuurlijk veel komen, hoewel Indonesië in Japan grote hoeveelheden textiel heeft gekocht. Een andere belemmering is de vrees voor een herleving van Japans imperialisme. Naar men weet, hield Japan er voor de oorlog een zeer hinderlijke handelsmethode op na, die o.a. werd gekenmerkt door het streven om de Japanse goederen langs de Amerikanen te verkopen tot aan de consumptie te brengen. De Amerikanen vanklaren nu in Lapstone, dat zij bezig waren om de Japanners op te voeden tot een natie, die zich geheel aan de I.T.O.-regels zou kunnen houden. Zelfs indien dit lukt, zijn natuurlijk de belemmeringen voor een opbloei van de handel met Japan nog niet geëlimineerd. Daar is bijv. het grondstoffen vraagstuk. De Japanse industrie betrok haar grondstoffen voor een groot deel uit de onder Japanse controle staande gebieden van Korea, Manchurije, China, Formosa etc. Deze bronnen

zijn vrijwel opgedroogd. De uitnodiging der Amerikanen, te Lapstone gericht, aan de landen, die om Japanse goederen vragen, om Japan eerst grondstoffen te leveren, in afwachting van de eindproducten, die later zullen komen, was dan ook niet erg reëel. Ten eerste hebben de Ecafe-landen die grondstoffen niet of schaars, ten tweede kunnen ze de productie daarvan moeilijk opvoeren zonder eerst kapitaalgoederen te importeren, die... etc. Ten derde is het de vraag, of het op de duur een bevredigende werkwijze is om de grondstoffen, die de Ecafe-landen kunnen leveren, eerst naar Japan te sturen, waarna de eindproducten naar de Ecafe-landen kunnen worden teruggeleverd. Wat is in dat geval de betekenis der transportkosten, en zullen niet de Ecafe-landen veel liever de grondstoffen, die ze hebben, zelf verwerken? Het probleem der Japanse productie is wel heel moeilijk, zolang de verbinding met de vroegere, hierboven genoemde, grondstoffenbronnen niet is hersteld, en de Ecafe-landen zullen m.i. dan ook goed doen met de hoop voor hun opbouw niet te zeer te richten op Japanse leveringen.

Als laatste belangrijke belemmering voor een uitbreiding der import ex-Japan is er het deviezenprobleem, dat voor alle Aziatische landen zwaar weegt, en niet alleen wanneer het om handel met Japan gaat. Het is dan ook niet vreemd, dat men te Lapstone heeft besloten om het I.M.F. te vragen een studie te maken van de hulp, die men zou kunnen ondervinden van een multilateraal clearingstelsel voor het Ecafe-gebied. Voorts werd besloten om de Ecafe-landen, voor zover nodig, aan te sporen om lid te worden van Fund en Interbank en om van de diensten dezer lichamen zoveel mogelijk gebruik te maken. Het instromen van buitenlands kapitaal wil men verder bevorderen door bij het Ecafé-secretariaat een documentatie aan te leggen van de wetten en regelingen, die in de ledenlanden bestaan t.a.v. buitenlandse investeringen.

Er is te Lapstone vrij uitvoerig gediscussieerd over de vraag, wanneer Ecafe weer in volle omvang bijeen zal komen. Tenslotte werd men het eens over het najaar van 1949 als tijd van samenkomst. In Maart, a.s. zal echter een „Committee of the Whole” bijeenkomen. De regeringen zullen voor deze bijeenkomst eerst de talrijke aanbevelingen uit het rapport over de industrialisatie bestuderen en aan hun afgevaardigden instructies terzake medegeven, terwijl deze afgevaardigden tevens zullen nagaan wat er verder kan worden gedaan om de handel tussen de Ecafe-landen onderling en die tussen het Ecafe-gebied en de rest der wereld te bevorderen.

Ik hoop, dat de lezer inmiddels de indruk mag hebben gekregen, dat, hoewel Ecafe nog vaak in het vage tast, toch langzamerhand concrete resultaten van haar streven zichtbaar worden, en dat deze Organisatie der U.N.O. op de duur een belangrijke rol bij de ontplooiing der Aziatische economie kan spelen.

Batavia, December 1948.

Ir D. GROENVELD

DE INVLOED VAN DE BODEMVRUCHT- BAARHEID OP DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN DE FRIESE LANDBOUW.

Het is genoegzaam bekend, dat de spreiding in de gelijkelijke uitkomsten van landbouwbedrijven groot is. Niet alleen zijn er grote verschillen tussen de bedrijfstypen met ongelijksortige bouwplannen, maar ook binnen een bepaald bedrijfstype zijn de resultaten uitermate ongelijk. Het duidelijkst blijkt dit in het zuivere melkveehoudersbedrijf, een bedrijfstype, dat in ons land met zijn 47 pCt blijvend grasland zeer omvangrijk is. Zelfs in een provincie als Friesland, dat de naam heeft van een vrij homogeen productiegebied te zijn, is de variabiliteit zeer aanzienlijk. Een duidelijke illustratie daarvan leveren de volgende

cijferreeksen, die betrekking hebben op de kostprijs van melk in de voornaamste productiegebieden van dit gewest volgens de berekeningen van het L.E.I.

	Periode Mei 1946-Mei 1947.		
	Aantal bedrijven	Kostprijs per kg	Marktprijs per kg
Kleiweidestreek	18	16,23	19,50
Veenweidestreek	49	17,24	18,75
De Wouden	12	19,92	18,72

Van de zeer vele factoren, die de kostprijs beïnvloeden, zijn er vier van bijzonder belang: de vruchtbaarheid van het land, het productievermogen van het melkvee, de bedrijfsgrootte en de arbeid van de boer als handwerker, werkbaas en ondernemer. Vooral het gewicht van de laatste factor, is van geval tot geval moeilijk te wegen. Aangenomen mag echter worden; dat dit gewicht van streek tot streek binnen een vrij beperkt gebied, dat staatkundig, volkenkundig en organisatorisch een geheel vormt, niet sterk uiteenloopt. Dit wil met andere woorden zeggen, dat de melkveehouders in een provincie als Friesland van gemiddeld ongeveer gelijke bekwaamheid zijn, onverschillig of zij in het midden, het zuidwestelijk of het zuidoostelijk gedeelte van het gewest wonen. Deze stelling is vrijwel niet te bewijzen, doch lijkt voor de melkveehouders houdbaar; over de veefokkers spreken wij ons hier niet uit. Bij het vergelijken van kostprijsgegevens uit verschillende gebieden van Friesland kan de factor „bekwaamheid en ijver van de boer” dus buiten beschouwing worden gelaten.

Wat de productiviteit van het vee betreft, tasten wij nog vrijwel in het duister. De invloed van de voeding op de productie is namelijk bijzonder groot, zó groot, dat de verschillen in erfelijke aanleg, in productievermogen, er door worden overschaduwd. Als men voorts bedenkt, dat 68-66 pCt van de melk in de weideperiode wordt gewonnen¹⁾ d.w.z. in die periode, waarin gras en water het voedsel vormen, dan is het duidelijk, dat zich hier reeds die andere belangrijke factor doet gelden, de bodemvruchtbaarheid. De hoeveelheid en de kwaliteit van het gras zijn immers sterk afhankelijk van de bodemvruchtbaarheid. Zolang er geen deugdelijke gegevens zijn over de verhouding, waarin de erfelijke aanleg en de voeding de werkelijke melkproductie beïnvloeden, of, met andere woorden, zolang de potentie niet uit de prestatie is af te leiden, omdat de invloed van de uitwendige omstandigheden niet bekend is, zolang mag worden aangenomen, dat in een gesloten fok- en productiegebied als Friesland is voor het melkvee, de bedrijfsresultaten in de verschillende streken niet door verschillen in erfelijke aanleg worden beïnvloed. Als deze redenering opgaat, blijven er dus nog twee belangrijke factoren over: de bedrijfsgrootte en de bodemvruchtbaarheid.

De invloed van de bedrijfsgrootte op het bedrijfsresultaat is nagegaan in ons proefschrift „De bedrijfsvergelijking in de landbouw”²⁾. Het bleek, dat zuivere rundveehoudersbedrijven in Friesland, groter dan ongeveer 15 ha, weinig of niet in structuur verschillen. Wanneer de gemiddelde grootte van de bedrijven behorende tot verschillende groepen niet al te zeer uiteenloopt en geen kleine bedrijven tot de groep behoren, behoeft met de factor bedrijfsgrootte bij de bestudering van het bedrijfsresultaat slechts in geringe mate rekening te worden gehouden.

De bodemvruchtbaarheid³⁾.

Tenslotte: de bodemvruchtbaarheid. Het mag als bekend worden aangenomen, dat de Nederlandse bodem weinig homogeen van samenstelling is. Ook in Friesland

¹⁾ In het boekjaar Mei 1945-1946: 65 pCt.

In het boekjaar Mei 1946-1947: 66 pCt.

In het boekjaar Mei 1947-1948: 63 pCt.

²⁾ Wageningen, 1948.

³⁾ Hierover ook in het Officieel Oorlog F.N.Z. van 20 October 1948: „De productie-eisen van de Rundveestamboeken in verband met de productiviteit van het grasland en de grondsoorten”.

zijn de verschillen zeer aanzienlijk. Er is klei-, veen- en zandgrond, terwijl ook binnen deze groepen vele variaties zijn. Het ligt dus voor de hand, dat het bedrijfsresultaat, ten eerste door de bodemgesteldheid wordt beïnvloed. Er is echter een maar... de Friese boer is veelal pachtboer. Dit brengt mee, dat de factor grond boekhoudkundig wordt vertegenwoordigd door de betaalde pacht. Het ligt voor de hand, dat deze pachtsom verband houdt met de gebruikswaarde, die weer nauw samenhangt met de kwaliteit van de grond. Uit bedrijfseconomisch oogpunt gezien, zou de ideale toestand zijn bereikt, als de pacht prijs en de pachtwaarde elkaar dekten. In de praktijk is hiervan nog geen sprake, ondanks de corrigerende taak van de bij het Pachtbesluit ingestelde Grondkamers, die alle pachtvereenkomsten toetsen, óók de pacht prijs. Mede doordat het taxatiewezen met betrekking tot de gebruikswaarde van de grond nog in de kinderschoenen staat, zijn er langzamerhand grote wanverhoudingen ontstaan tussen de bedrijfsuitkomsten op van nature vruchtbare gronden enerzijds en onvruchtbare gronden anderzijds. De sterk variërende geldelijke uitkomsten worden bij lange na niet gecompenseerd door met de bodemvruchtbaarheid verband houdende verschillen in de pacht prijzen. De bedoeling van dit artikel is dit met cijfers duidelijk te maken. Het was daartoe noodzakelijk te weten, hoe het met de invloed van andere belangrijke productie-factoren staat. Wij kwamen tot de conclusie, dat vrij aanzienlijke verschillen in de gemiddelde uitkomsten van bedrijven, die niet in dezelfde streek van de provincie liggen, inderdaad voor een belangrijk gedeelte aan ongelijke bodemvruchtbaarheid moeten worden geweten en dus geen gevolg zijn van geringe verschillen in bedrijfs-grootte, of van mindere kwaliteiten van de boer of zijn melkvee, alles voor zover het Friese verhoudingen betreft.

De cijfers.

In de eerste plaats zijn de resultaten vergeleken van een aantal zuivere grasland- en melkveehoudersbedrijven. De ene groep ligt in de Kleiweidestreek van Friesland, namelijk in de gemeente Baarderadeel; de andere groep in de Veenweidestreek, en wel in de gemeente Doniawerstal.

In het boekjaar 1945/46 waren de geldelijke uitkomsten in guldens per hectare:

Gemeente	Betaalde pacht	Bedrijfsinkomen van de boer
Baarderadeel	105	354
Doniawerstal	90	218

Het verband tussen de pacht prijs en het bedrijfsresultaat schijnt volkomen zoek te zijn. Wellicht nog sprekender zijn de volgende cijfers, die betrekking hebben op respectievelijk 8 en 10 bedrijven, gelegen in het dorp Roordahuizum en naaste omgeving, en in de dorpen Waga en Wartena. Deze bedrijven liggen alle in dezelfde gemeente, nl. Idaarderadeel, binnen een cirkel met een straal van 5 km. De grondsoort is in de eerste groep zeer goede kleigrond; in de tweede zgn. knipgrond, d.w.z. een dunne laag klei op veengrond; enkele bedrijven in deze groep bestaan uit kleihoudende veengrond. Er is geen verschil in bedrijfstype. De uitkomsten betreffen het boekjaar 1946/47, in guldens per hectare:

Dorp	Betaalde pacht	Bedrijfsinkomen van de boer
Roordahuizum e.o.	101	228
Waga-Wartena	100	99

Wij hebben het onderzoek voortgezet binnen de groep Roordahuizum e.o. Op een bijeenkomst van de acht boeren, die de hiervoor genoemde bedrijven beheren, werden de bedrijven gerangschikt naar de vruchtbaarheid van het bij de bedrijven behorende land. Het is van betekenis te weten, dat er onder de boeren volstreekte eenstemmigheid bestond over de volgorde. Wij hebben geen enkele reden om de juistheid van het eenstemmige

oordeel van deze pachters, die de situatie ter plaatse door en door kennen, in twijfel te trekken. Het resultaat was als volgt, in guldens per hectare:

Boer	Betaalde pacht	Bedrijfsinkomen van de boer
1	113	432
2	113	289
3	110	262
4	95	257
5	92	222
6	97	135
7	103	195
8	84	35

Zonder twijfel is er een sterk, rechtstreeks verband tussen het bedrijfsinkomen en de bodemvruchtbaarheid. Ook de betaalde pachten zijn stellig beïnvloed door de verschillen in grondkwaliteit; slechts de pachten, die boer 6 en boer 7 betaalden, springen uit de reeks.

Blijkbaar zijn de zeker aanwezige verschillen in bekwamheid van deze acht boeren niet in die mate beslissend geweest voor het bedrijfsresultaat als de verschillen in de vruchtbaarheid van de grond.

Deze voorlopige conclusie wordt versterkt door de ervaringen, opgedaan in enkele andere bedrijfsstudiegroepjes. Binnenkort zijn van dezelfde bedrijven de resultaten in het boekjaar 1947/1948 bekend, een boekjaar, dat weer geheel andere klimaatomstandigheden bracht dan in de twee daaraan voorafgaande, zodat ons inzicht spoedig kan worden verrijkt.

Consequenties.

Aannemende, dat onze conclusie juist zal zijn — de praktijk is altijd al van mening geweest, dat de beste grond de goedkoopste is —, welke consequenties zal dit hebben voor de koop- en pacht prijsvorming van landbouwgronden? Mij dunkt geen andere dan dat, afgezien van het algemeen prijsniveau, de spreiding veel groter moet worden, overeenkomstig de verschillen in gebruikswaarde en uitgaande van het algemeen aanvaarde beginsel „gelijk loon voor gelijk werk”, óók in de agrarische sector van het maatschappelijk leven. De principiële vraag doet zich dan voor, wie de lasten en baten van een grotere spreiding zullen moeten krijgen. Ik ben van mening, dat de verschuivingen de gebruikers van de grond moeten treffen, onverschillig of zij pachter dan wel eigenaar zijn, en niet de toevallige eigenaren. Dit betekent, dat een verlaging van de pacht aan de pachter ten goede moet komen, zonder de eigenaar de dupe te doen worden; omgekeerd zal een noodzakelijk geachte verhoging van de pacht door de pachter moeten worden opgebracht zonder de toevallige eigenaar een „niet-verdiend” geldsbedrag in de schoot te werpen. Ten aanzien van de eigen boer geldt hetzelfde.

Hoe een en ander praktisch te verwerklijken zou zijn, heb ik uiteengezet in twee artikelen in het tijdschrift „De Pacht” (October en November 1947), die over de wenselijkheid van de instelling van een bodemegaliseringsfonds handelen. Mede naar aanleiding daarvan heeft de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening op 29 October jl. een commissie ingesteld, „die van advies zal dienen over de vraag, of door instelling van een bodemegaliseringsfonds een oplossing kan worden gevonden voor het vraagstuk van het verschil in bedrijfsuitkomsten van landbouwbedrijven op goede en slechte gronden. Mocht een dergelijk fonds door de meerderheid der leden niet worden aanvaard, dan zal de commissie andere voorstellen naar voren brengen, die tot een uiteindelijk oplossing van dit probleem kunnen leiden”.

De bedoeling van bovenstaand artikel is, enig bewijsmateriaal te leveren voor de ernst van het probleem, dat in de titel is genoemd.

Leeuwarden.

Dr A. VONDELING i.i.

DE AFWIKKELING VAN DE GELDZUIVERING EN DE SPAARDER.

Ruim 3 jaren geleden — 3 Augustus 1945 — werd de Minister van Financiën voor één jaar gemachtigd, bepalingen vast te stellen met betrekking tot de geldzuivering. Sedertdien is deze machtiging tweemaal bij de wet met één jaar en éénmaal met een halfjaar verlengd. Op 20 Mei jl. werd bij Koninklijke Boodschap een ontwerp van wet betreffende de afwikkeling van de geldzuivering bij de Staten-Generaal ingediend.

Reeds eerder — 24 November 1947 — was door de Minister van Financiën de Beschikking Afwikkeling Geldzuivering 1947 uitgevaardigd, volgens de bepalingen waarvan de afwikkeling op 1 Januari 1948 een aanvang nam.

Genoemd wetsontwerp werd op 7 en 8 December jl. door de Tweede Kamer behandeld en we mogen wel aannemen, dat de tekst daarvan, zoals die, na enkele wijzigingen door de Minister zelf en tengevolge van enige amendementen van Kamerleden, thans luidt, de definitieve tekst der wet zal zijn.

Voor onze beschouwingen zijn slechts de hierna volgende afwijkingen van het oorspronkelijke ontwerp van belang, wijzigingen, welke o.i. evenzovele verbeteringen zijn:

1°. geblokkeerde saldi van f 1.000 of minder kunnen zonder meer worden overgebracht naar een optierekening. In het ontwerp gold een beperking tot saldi van f 500 of minder;

2°. de Minister heeft toegezegd te zullen overwegen of het bedrag, dat naar een beleggingsrekening kan worden overgeboekt — thans f 3.500 — kan worden verhoogd;

3°. de termijn, waarbinnen investerings- en beleggingscertificaten geleidelijk verhandelbaar zullen gesteld, is teruggebracht van 5 tot 4 jaar, hetgeen betekent, dat op 1 Juni 1951 deze certificaten volledig verhandelbaar zullen zijn.

De wet kent aan de Minister van Financiën grote bevoegdheden toe en het zal juist van de hantering dezer delegaties afhangen, of de bezitters van geblokkeerde saldi de diverse bepalingen, volgens welke deze saldi moeten worden afgewikkeld, zullen voelen als een knellend keurslijf, waarbinnen zij gevangen zitten, dan wel zullen beschouwen als, zij het minder aangename, dan toch logische maatregelen, die genomen moesten worden om het uiteindelijk effect van de geldsanering 1945 te verwezenlijken.

Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer werd menige lans gebroken voor de belangen der spaarders, immers juist deze groep der bevolking is het, zo niet naar bedrag dan toch zeker wel naar aantal gerekend, voor wie de bepalingen der wet van bijzonder groot belang zijn. Ook de wetgever heeft dit erkend, immers de enige optie, welke voor de eenvoudige, bona-fide spaarder van belang is, is de beleggingsrekening. In zijn Memorie van Antwoord zegt de Minister, dat door de creatie van deze rekening aan de *gerechvaardigde* verlangens van de spaarders is tegemoetgekomen. Volgens de wet — art. 4 eerste lid — bedraagt het maximum van een dergelijke rekening f 3.500, doch zoals hierboven reeds vermeld, overweegt de Minister de mogelijkheid om dit bedrag te verhogen. Het bedrag der beleggingsrekening zal in 5 jaren worden omgezet in vrij geld, d.w.z. op 1 Juni van ieder jaar komt 20 pCt met een minimum van f 300 vrij. Nu voor investerings- en beleggingscertificaten de termijn van 5 jaren is verkort en bepaald op 4 jaren, ware het juist te achten, de afwikkeling der beleggingsrekening ook tot dit aantal jaren terug te brengen. Mocht de Minister van oordeel zijn, dat dit om monetaire redenen niet wenselijk is, dan zou hem nog een andere mogelijkheid ten dienste staan om vooral t.a.v. de kleine spaarder de gewenste soepelheid te betrachten. Wij doelen hier op een verho-

ging van het jaarlijks vrijkomende minimum van f 300 tot bijv. f 700. Op deze wijze zouden de kleinere saldi der beleggingsrekeningen spoediger afgewikkeld zijn. O.i. zou een dergelijke maatregel stimulerend werken op de spaarzin. Immers, de eenvoudige, bona-fide spaarder heeft geen verlangen om zijn door noeste arbeid en zuinigheid overgelegde spaarpenningen, ook al zijn deze weer geheel „vrij”, in de consumptieve sfeer te brengen, daarmee — zij het onbewust — inflatoire invloeden opwekkend. Het is een nu eenmaal niet te loochenen feit, dat hij, ondanks de beste voorlichting, de bepalingen van de wet — thans nog van de Beschikking — niet kan begrijpen, nog minder overzien en deze slechts als hinderlijk voor zijn bezit aanvoelt, ook al zijn deze maatregelen, zoals tijdens de behandeling in de Tweede Kamer van verschillende zijden werd onderstreept, mede in zijn belang genomen. Niemand zal toch kunnen beweren, dat het onderkennen van de gevolgen van het inflatiegevaar een zodanig gemeengoed is van de doorsnee-spaarder, dat hij zijn houding ten opzichte van de middelen, waarover hij beschikt, hierdoor zou laten beïnvloeden.

In dit verband willen wij er nog op wijzen, dat reeds gebleken is, dat van de per 1 Juni jl. via de beleggingsrekening vrijgekomen bedragen, de hierboven genoemde 20 pCt met een minimum van f 300, slechts een klein gedeelte is opgenomen. In de meeste gevallen betrof het de saldi van hen, die voorheen nimmer een spaartegoed hadden bezeten, doch door de maatregelen van September 1945 gedwongen waren geweest, hun bezit aan contanten bij een bankinstelling of spaarbank te brengen.

Vooralsnog psychologisch bezien achten wij het van groot belang, dat het spaartegoed spoedig weer geheel vrij is, omdat, zolang een gedeelte van het spaartegoed nog niet bevrijd is van de als dwang begrepen bepaling, deze bezwaren echter eenmaal vervallen en vergeten, dan zal de rente en het 130-jarig vertrouwen in de spaarbanken voldoende zijn om de inhoud uit de kous weer bij het saldo van het spaarbankboekje te voegen. Het behoeft geen betoog, dat het genoemde spaartegoed „in de kous” een, monetair gezien, ongewenste spaarmethode is, die mede het cijfer van de bankbiljettencirculatie onnodig hoog houdt.

De wet kent een bepaling — art. 12 — welke inhoud impliceert, dat over gelden, toevertrouwd aan bedrijven, diensten en lichamen en vallende onder de blokkeringsbepalingen, in ieder geval na 1 Januari 1951 vrijelijk kan worden beschikt. De Minister heeft dit artikel o.a. nader toegelicht in de M.v.A., waaruit dan blijkt, dat deze bepaling betrekking heeft op spaargelden e.d., die zijn toevertrouwd aan bedrijven, financiële instellingen als bouw-kassen enz., welke geen banken zijn. Indien een soortgelijke mogelijkheid wordt geopend voor tegoeden op beleggingsrekeningen, dan zal daarvan ongetwijfeld ook door velen, die hoge saldi op deze rekening hebben of straks, dank zij de soepeler uitvoering door de Minister, nog zullen krijgen, de voorkeur worden gegeven aan een vaste termijn, lopend tot 1 Januari 1951, boven de thans geldende regeling van 20 pCt per jaar. Voor het geval een als zo juist omschreven mogelijkheid ware in te voeren, kan zonder veel bezwaar het gehele geblokkeerde spaartegoed via de optierekening naar de beleggingsrekening worden overgebracht, met behoeve de spaarders ook niet gedwongen te worden om het excedent ener optierekening, zoals de Minister reeds in zijn M.v.A. suggereerde, boven f 10.000, om te zetten in investerings- of beleggingscertificaten. Verreweg de meeste spaarders gevoelen niets voor een belegging in effecten, omdat deze, hoewel een hoger rendement opleverend dan een spaarbanktegoed, de doorsnee-spaarder volkomen vreemd is, niet zozeer uit wantrouwen dan wel omdat niemand graag gedwongen wordt tot iets, tegenover het beheer waarvan hij vreemd staat en waarvan hij de eventuele risico's niet kan overzien. Bovendien voorkomt een vrijwillige

vastlegging tot 1 Januari 1951 een zeker van deze spaarders — gedwongen effectenbezitters — te verwachten verkoop van de verhandelbare gedeelten der certificaten, tengevolge waarvan een periodiek terugkerende druk op de markt van staatsobligaties zal ontstaan. Voorts zal, indien deze weg zou worden gevolgd, de kans op inflatoire invloeden van de vrijkomende 20 pCt der beleggingsrekening ook op 1 Juni 1949 en 1 Juni 1950 aanzienlijk geringer zijn, invloeden, die blijkens het Kamerverslag door de Minister nogal belangrijk worden geacht.

Dit alles dient te worden overwogen vóór de aangekondigde, op de beleggingsrekening betrekking hebbende Aanvullingsbeschikking zal worden opgesteld. Enerzijds moet het algemeen belang in het oog worden gehouden, doch wij menen, dat anderzijds een mogelijkheid om de spaarzin op enigerlei wijze te kunnen bevorderen, niet mag worden opgeofferd aan een te zeer vasthouden aan de lijn, welke tot nu toe in de opeenvolgende fasen van het proces der geldzuivering is gevolgd. Ongetwijfeld komt de Minister van Financiën voor de oorspronkelijke opzet en het doorzetten van deze geldzuivering hulde toe, doch dit mag er niet toe leiden om nu ook in de slotphase nog dat zelfde straffe beleid te blijven voeren. Wij verheugen ons er daarom over, dat de in de aanvang sub 1° genoemde afwijking van de oorspronkelijke tekst der wet was opgenomen in de eerste Regeringsnota van wijzigingen, alhoewel deze wijziging veeleer van administratieve dan van praktische betekenis is.

De vele honderdduizenden spaarders, die in de 130 jaren van het bestaan der spaarbanken, alle oorlogen en crises ten spijt, het vertrouwen aan die spaarbanken schonken, bezitten ook in de zorgelijke tijden, als waarin wij nu leven, dit vertrouwen nog, getuige het nagenoeg op peil gebleven spaartegoed. De vele in de wet aan de Minister gedelegeerde bevoegdheden stellen hem in staat om door soepele uitvoeringsbepalingen, desondanks het gemeenschapsbelang veilig stellend, de bona-fide spaarder, de grote zowel als de kleine, het vertrouwen en de zekerheid terug te geven, dat hij zijn spaarpunten weer op door hem vrijwillig gekozen wijze integraal terug ontvangt in eigen beheer. Men kan er gerust op zijn, dat in dat geval een nog ruimere ontplooiing van de spaarzin, het Nederlandse volk eigen, het resultaat zal zijn.

Delft.

Drs D. HOUTZAGER.

CEMENT.

De allengs grotere toepassing van cement, in de eerste plaats in de bouwnijverheid, heeft de wereldbehoefte aan dit kalksteenproduct tot fantastische afmetingen doen aangroeien.

Beperkte de productie zich aanvankelijk tot enkele landen, het alom aanwezig zijn van de voornaamste grondstoffen bracht nagenoeg elk land ter wereld ertoe de fabricatie van cement ter hand te nemen.

De tweede wereldoorlog, die vooral in Europa zulke ontzaglijke verwoestingen met zich bracht, heeft de vraag naar cement een nieuwe impuls gegeven, maar ook het streven naar verdere industrialisatie, dat over de gehele wereld kan worden waargenomen, eist belangrijke hoeveelheden van deze bouwstof.

Het gevolg is, dat tot in verre uithoeken van de wereld nieuwe cementfabrieken verrijzen of bestaande fabrieken worden uitgebreid, zodat de wereldproductie, die volgens een Amerikaanse schatting in de eerste helft van 1948 reeds op 112 pCt van die van 1937 lag, binnen afzienbare tijd een nieuwe sprong zal nemen.

Ook in Nederland is, als een gevolg van de oorlog, de vraag naar cement aanzienlijk gestegen. De gestadig groter geworden omvang van de bouwactiviteit heeft er reeds toe geleid, dat de behoefte voor 1948 belangrijk hoger lag dan de aanvankelijke verwachtingen, die zich

bewogen op een niveau van ongeveer 1.200.000 ton. Dit kan worden afgeleid uit het in de eerste tien maanden van dat jaar beschikbaar gekomen kwantum, dat, hoewel een miljoen ton overschrijdend, lang niet voldoende was om de vraag te kunnen benaderen. Tot welke hoogte de Nederlandse behoefte in de komende jaren zal stijgen, valt thans nog niet te overzien, maar tal van factoren wijzen erop, dat — onvoorziene omstandigheden voorbehouden — het verbruik een stijgende lijn zal blijven vertonen.

Tot deze factoren behoren in de eerste plaats de wederopbouw van de door de oorlogshandelingen veroorzaakte verwoestingen en het inhalen van de achterstand in de woningbouw. Ook zullen de steeds toenemende toepassingsmogelijkheden van gewapend beton ter vervanging van andere materialen, zoals hout, ijzer en staal, natuursteen enz., daarmede gelijke tred houdende kwantiteiten vereisen. De jaarlijks met ongeveer 250.000 zielen toenemende bevolking dwingt voorts tot een verdergaande industrialisatie, met de daarmede gepaard gaande bouw van fabriekspanden enz.

Een opmerkelijk verschijnsel is overigens, dat Nederland steeds een belangrijke achterstand in het cementverbruik vergeleken met de ons omringende landen heeft gehad. In 1937 bedroeg het verbruik per hoofd van de bevolking in

België	239 kg
Duitsland	171 „
Engeland	151 „
Zwitserland	135 „
Denemarken	114 „
Frankrijk	104 „
Nederland	96 „

Uit het feit, dat de na-oorlogse cijfers voor Zweden en Zwitserland zich op een niveau van ongeveer 250 kg bewegen, is de verwachting van een belangrijke stijging van het cementverbruik in Nederland zeer zeker gewettigd.

In hoeverre het verbruik van Portlandcement in de toekomst zal worden beïnvloed door een nieuwe soort /slakkencement, dat aanzienlijk minder Portlandklinker vereist, is vooralsnog een open vraag. Een feit is echter, dat voor deze uitvinding (van een Belg) overal zeer grote belangstelling bestaat. De kostprijs van dit cement, Triefcement genaamd, schijnt slechts de helft te bedragen van de huidige cementen, zodat het niet onmogelijk wordt geacht, dat deze revolutionaire uitvinding de huidige cementen zal verdringen.

De Nederlandse productie.

Vele zijn de pogingen geweest om in Nederland tot een eigen cementindustrie te komen. Voor zover de plannen, die zelfs van 1872 dateren, al werden verwezenlijkt, stuitte men op de onmogelijkheid de concurrentie van het buitenland het hoofd te kunnen bieden, omdat bij de opzet dier bedrijven de productiecapaciteit te laag was gesteld. Totdat een Belgisch-Zwitserse combinatie, de Eerste Nederlandse Cement Industrie (Enci) te Maastricht, een fabriek stichtte met een capaciteit, die men hier te lande nimmer had aangedurfd. In 1928 kwam deze fabriek in bedrijf en produceerde haar eerste kwantum Portlandcement, waarvoor zij de marga van de St. Pietersberg benutte. Om ook aan de vraag naar hoogovencement te kunnen voldoen, stichtten de N.V. Kon. Ned. Hoogovens en Staalfabrieken en de Enci te IJmuiden de Cemy-fabriek voor de verwerking van Enci-cementklinker (een halffabrikaat) en hoogovenslak tot hoogovencement. Deze fabriek kwam in 1931 in bedrijf.

De stichting van deze bedrijven is voor Nederland in velerlei opzicht zeer belangrijk gebleken. Het feit, dat Nederland door de aanwezigheid van deze inheemse industrie slechts gedeeltelijk van het buitenland afhankelijk is, is — vooral in het huidige tijdsbestek — van on-

schatbare waarde. De prijsregulerende werking van het binnenlandse product op het geïmporteerde buitenlandse — uiteraard met uitzondering van de huidige periode van ongekende schaarste — heeft Nederland behoeft voor ongewenste prijsopdrijvingen. Uit het verloop van de vooroorlogse prijsindex van bouwmaterialen (zie tabel 1) komt dit duidelijk tot uiting.

TABEL 1. *Prijsindex bouwstoffen 1901—1938.*

	1901-1910	1921	1928	1932	1938
IJzer	100	167	132	63	142
Hout	100	259	182	84	124
Cement	100	223	115	55	74

Binnen enkele jaren steeg de productie van de Enci van de Cemy dermate, dat in de Nederlandse behoefte voor bijna de helft kon worden voorzien. Een verdere uitbreiding van het bedrijf van de Enci, waartoe thans nagenoeg alle hinderpalen zijn weggenomen, zal binnen enkele jaren een opvoering van de productie tot 750.000 à 800.000 ton mogelijk maken, waardoor bij de toenemende behoefte het zelfvoorzieningspercentage op ongeveer dezelfde hoogte zal blijven. De omvang van de hiermede gepaard gaande besparing van deviezen is thans moeilijk te becijferen, daar deze van verschillende factoren afhankelijk is. Dat zij echter verscheidene miljoenen per jaar zal belopen, is niet aan twijfel onderhevig wanneer men weet, dat wij bijna het dubbele van de prijs van het binnenlandse product moeten betalen voor het buitenlandse.

Zoals uit het bovenstaande blijkt zal Nederland ook in de komende jaren afhankelijk zijn van een belangrijke cementimport, welke in feite hoger zal liggen dan vóór de oorlog. Evenzeer is duidelijk, dat het economisch belang van Nederland — dat thans zwaarder weegt dan ooit tevoren — eist, dat voor deze importen in de eerste plaats onze meest natuurlijke leveranciers, België en West-Duitsland, evenals vóór de oorlog reeds het geval was, in aanmerking komen. Immers, de geografisch gunstige ligging dier productiegebieden betekent naar verhouding ook gunstige transportkosten.

Hoe de importverhoudingen zich in de toekomst zullen ontwikkelen, is uiteraard nog niet met zekerheid te bepalen. Dat zij waarschijnlijk in grote trekken zullen overeenkomen met de vooroorlogse, behoort zeer zeker tot de mogelijkheden. In tabel 2 geven wij daarom een overzicht van de eigen productie en van de importen gedurende enkele jaren vóór de oorlog.

TABEL 2. *Productie, import, export en verbruik van cement over 1933-1939.*

	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
Eigen productie	360	394	360	400	440	456	531
België	281	255	190	181	220	288	353
Duitsland	165	153	151	144	171	203	239
Overige landen	38	41	24	22	26	38	31
Totaal *)	844	843	725	747	857	985	1.154
Export	19	7	6	22	41	17	12
Eigen verbruik	825	836	719	725	816	968	1.142

*) Deze cijfers zijn soms geflatteerd door de dubbelrekening van door de Cemy verwerkte geïmporteerde cementklinker. In 1939 bijv. bedroeg dit kwantum 69.000 ton.

De Belgische cementindustrie.

Na de bevrijding trachtte België in het kader van zijn economisch herstel zo spoedig mogelijk ook de cementindustrie weer op gang te brengen. Ondanks het gebrek aan kolen¹⁾ wisten onze Zuiderburen in 1947 een productie te bereiken van 2,6 miljoen ton. Door de export van

¹⁾ De cementindustrie is zeer brandstofintensief. Voor de productie van elke ton cement wordt ongeveer 275 kg steenkool verbruikt.

1 miljoen ton plaatste België zich in dat jaar aan de spits van de cement-exporterende landen.

Voor 1948 stelde men zich tot taak te komen tot een productie van 3,6 miljoen ton, welk kwantum, naar met vrij grote zekerheid kan worden voorspeld, niet ten volle kon worden gehaald (zie tabel 3). De oorzaak hiervan zal moeten worden gezocht in exportmoeilijkheden, waartoe mede de Belgische „hard-currency” aanleiding geeft.

TABEL 3. *Belgische cementproductie en uitvoer in 1948¹⁾.*
Eenheid: 1.000 ton.

1948	Productie	Uitvoer		
		Naar Nederland	Overige landen	Totaal
Januari	271	37	108	145
Februari	255	30	117	147
Maart	270	37	82	119
April	292	44	115	159
Mei	300	33	79	112
Juni	290	33	83	116
Juli	270	25	95	120
Augustus	270	67	34	101
September	325	58	116	174
October	310	14	113	127
Totaal Jan./Oct. . .	2.853	378	942	1.320

¹⁾ Deze cijfers zijn ontleend aan publicaties in de Belgische pers.

Op de wereldmarkt ondervindt de Belgische cement merkbaar concurrentie van het Engelse, Poolse en Joegoslavische product, terwijl ook de plannen in verschillende landen tot grotere zelfvoorziening concrete gevaren voor het Belgische product in zich bergen. Met gemengde gevoelens heeft men bijv. moeten aanzien, dat de Regering van India een belangrijke uitbreiding van de inheemse cementindustrie heeft bevorderd, zodat men — blijkens recente uitlatingen in de Belgische bouwvakkers — verwacht, dat binnen afzienbare tijd dit gebied voor de Belgische afzet grotendeels verloren zal gaan. België heeft voorts getracht zijn afzetgebied van vóór de oorlog op de Amerikaanse westkust te heroveren. Men is er inderdaad in geslaagd tot een transactie voor het gebied van Florida te komen; doch reeds wordt de vrees geuit, dat de Amerikaanse cementindustrie alles in het werk zal stellen om deze ongewenste concurrent eruit te werken, zodat weinig hoop op volgende transacties bestaat. Een belangrijke order van Argentijnse zijde ten belope van 500.000 ton heeft de Belgische industrie nog niet kunnen accepteren in verband met een dreigende verstoring van de Belgisch-Argentijnse handelsbalans. Het wachten is nu op een nieuw handelsverdrag tussen beide landen.

Heeft de Belgische export dus reeds te kampen met vele moeilijkheden, de wederopleving van de West-Duitse industrie is een nieuwe bron van zorg in het kamp der cementproducenten. De Belgen hebben moeten constateren, dat Engeland is begonnen uit de Bizone cement te betrekken voor het uitvoeren van grote werken in Schotland en de daardoor van de eigen industrie vrijkomende cement benut voor de export naar de landen van het imperium, met als gevolg, dat België daar voet verliest. Het valt overigens niet te ontkennen, dat ook de Duitse exporten naar overzee geleidelijk aan betekenis winnen. Zij gaan tot dusverre voornamelijk naar Zuid-Amerika, Zuid-Afrika en zelfs naar de Verenigde Staten.

Het schijnt, dat men als gevolg hiervan in Belgische cementkringen enigszins geprikkeld is door het feit, dat Nederland — dat blijkens een uitlating in de Belgische pers door onze Zuiderburen wordt beschouwd als „een natuurlijk „Hinterland” voor hun naaste uitvoer” — ook uit Duitsland cement betreft.

Beschouwt men echter de cijfers van de Nederlandse importen na de bevrijding (zie tabel 4), dan ziet men, dat ondanks de importen uit Duitsland, die voor de Nederlandse wederopbouw onmisbaar zijn, de Belgische export naar ons land een steeds stijgende lijn vertoont. Alleen reeds in de eerste negen maanden van 1948 werd belangrijk meer Belgische cement geïmporteerd

TABEL 4.

Cementimporten in 1945/48.

Eenheid: 1.000 ton

Land van herkomst	1945	1946			1947					1948				
		1e halfj.	2e halfj.	To-taal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	To-taal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	Oc-tob.	Jan./m.Oct.
België	—	9,6	104,2	113,8	57,0	33,5	45,1	62,2	197,8	103,6	109,5	150,1	13,5	376,7
Luxemburg	—	—	5,6	5,6	4,2	0,5	0,1	2,9	7,7	2,3	3,7	5,0	1,4	12,4
Engeland	53,1	22,4	64,2	86,6	12,6	3,8	—	4,5	20,9	14,8	7,6	3,0	2,9	28,3
Duitsland	—	—	17,2	17,2	—	11,8	18,3	10,7	40,8	22,6	38,3	56,2	15,9	133,0
Tsjechoslowakije	—	—	1,0	1,0	0,5	5,2	—	—	5,7	—	—	—	—	—
Frankrijk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,5	0,7	1,2
Totaal	53,1	—	—	224,2	—	—	—	—	272,9	—	—	—	—	551,6

dan in 1946 en 1947 tezamen. Dat de import in het laatste kwartaal een scherpe inzinking vertoonde als gevolg van onverwachte deviezenmoeilijkheden, zal zeer zeker in de eerste plaats door Nederland worden betreurd.

De importmoeilijkheden na de bevrijding.

Het is niet noodzakelijk een beelde te geven van de economische ontreding van Nederland na de bevrijding om te beseffen, dat ook het artikel cement reeds onmiddellijk een zorgenkind was voor onze wederopbouw. Onze eigen industrie zou slechts in een gedeelte der behoefte kunnen voorzien en het was dus zaak eens over de grenzen te kijken.

Op België zou slechts relatief in beperkte mate kunnen worden gerekend, omdat dit land ook rekening zou moeten houden met zijn andere exportbelangen. Engeland had nimmer grote belangstelling voor de Nederlandse markt getoond en hoewel het genegen bleek ons in 1945/46 uit de eerste nood te helpen met een inderdaad belangrijke levering van ca 100.000 ton, mocht hieruit toch niet worden afgeleid, dat Engeland pogingen zou aanwenden in meerdere mate vaste voet op de Nederlandse cementmarkt te krijgen. Voor Frankrijk, Polen, Joegoslavië en Italië, voor zover deze landen al tot export in staat zouden zijn, gold het bezwaar, dat de hoge transportkosten een niet te dragen last op ons budget zouden betekenen.

Daarom werd van Nederlandse zijde ingezien, dat een wederinshakeling van de West-Duitse cementindustrie met haar korte aanvoerwegen en voor het Rijngebied bovendien gunstig scheeptransport onvermijdelijk zou zijn.

De Duitse cementindustrie.

Ook de Duitse cementindustrie heeft haar tol aan het oorlogsgeweld moeten betalen. Een deel van de in de westelijke gebieden gelegen fabrieken heeft min of meer belangrijke schade geleden en hoewel het herstel met voortvarendheid is aangepakt is zij, door de gepleegde roofofbouw op de installaties en tevens door gebrek aan voldoende brandstof en smeerolie, nog steeds niet in staat de vóóroorlogse capaciteit ook maar enigszins te benaderen.

Dank zij het feit, dat de aanvankelijk voorgenomen ontmanteling van een deel der Duitse cementindustrie, ten einde haar capaciteit van 15 op 8 miljoen ton per jaar terug te brengen, werd herroepen, is het mogelijk geworden, dat in de westelijke zones thans 64 cementfabrieken wederom in bedrijf zijn, tegen 112 in 1937. De grootste concentratie bevindt zich in het gebied van Beckum-Geseke, waar 26 bedrijven in werking zijn.

Volgens recente schattingen zou de productie van de westelijke zones op het ogenblik nog niet de helft van die van 1937 bedragen. In 1946 bedroeg de productie in de Trizone 2,7 miljoen ton, waarvan in de Bizone ruim 2,3 miljoen. In 1947 lag de productie op ongeveer 5,7 miljoen ton, waarvan in de Bizone bijna 5 miljoen ton.

De Nederlands-Duitse onderhandelingen.

Betrekkelijk kort na de bevrijding slaagde het Ministerie van Wederopbouw er reeds in enige contracten, zij het ook niet voor kwantums van enige importantie, met de bezettingsautoriteiten in Duitsland te sluiten.

Nadien was het nodig naar wegen te zoeken, die zouden leiden tot een meer regelmatige aanvoer. Reeds spoedig bleek, dat Nederland slechts op een enigermate omvangrijke aanvoer van cement uit West-Duitsland in de naaste toekomst zou kunnen rekenen, indien wij bereid waren de voor de levering aan te wijzen fabrieken te voorzien van de voor de cementfabricatie nodige brandstoffen en het verpakkingsmateriaal. De geallieerde bezettingsautoriteiten stelden zich nl. op het standpunt, dat de brandstoffenpositie van Duitsland niet toeliet exporten te bevorderen van een materiaal, waaraan in Duitsland zelf dringende behoefte bestond. Wel was men van geallieerde zijde bereid een gedeelte van de in West-Duitsland braak liggende capaciteit ten behoeve van Nederland te reserveren. Deze omstandigheden leidden er tenslotte toe, dat Nederland zich gedwongen zag zijn cement uit Duitsland op zogenaamde veredelingsbasis te betrekken.

Meer dan ooit was het daarom zaak die fabrieken voor de levering naar Duitsland in te schakelen, die een zo economisch mogelijk transport waarborgden, omdat men nu niet alleen rekening zou moeten houden met het vervoer van het eindproduct, doch ook met de aanvoer van de brandstoffen uit Nederland, voor zover althans niet zou kunnen worden geput uit de Duitse allocaties. Reeds vóór de oorlog werd Duits cement in hoofdzaak geleverd door fabrieken, welke ligging gunstig was voor het transport naar Nederland, nl. door fabrieken aan de Rijn en zijn zijrivieren (scheepvervoer) en door fabrieken in Westfalen voor de voorziening van het N.O.-deel van Nederland (spoorwegvervoer). Metallurgische cementen (ijzer-portlandcement en hoogoven cement) kwamen uit het Ruhrgebied en werden naar gelang van de behoefte per schip of per spoor aangevoerd.

Daarom viel ook thans de keus op een aantal fabrieken, die over en weer rechtstreeks met Nederlandse schepen konden worden bereikt. Aangezien op het tijdstip der eerste onderhandelingen de Nederlandse steenkolenpositie zeer ongunstig was, werd van Amerikaanse zijde voorgesteld in plaats van steenkolen stookolie naar Duitsland te leveren, indien de levering van deze brandstof voor ons land gunstiger zou zijn. Na lang beraad werd hiertoe besloten, waarop de Amerikaanse bezettingsautoriteiten al hun medewerking verleenden om een voor dit doel door hen aangewezen fabriek in te richten voor het branden van haar ovens met stookolie.

Ook de aangewezen fabriek, welke gedurende vele jaren vóór de oorlog reeds regelmatig naar Nederland had geleverd, bleek — ondanks het vrij belangrijke kapitaal, dat er mede gemoeid was — ten volle bereid alle mogelijke medewerking te verlenen.

Daar het hier ging om zeer belangrijke transacties, die een groot risico met zich brachten, werd dit gehele probleem nauwkeurig bestudeerd, voordat men tot het afsluiten van contracten overging.

De eerste leveringen naar Nederland geschieden op grond van enkele contracten, welke — zoals hiervoor reeds gezegd — in 1946 werden gesloten door het Ministerie van Wederopbouw. De afwikkeling van deze contracten, die slechts enkele tienduizenden tonnen beliepen, werd door de lange duur van de winter 1946/47 ernstig vertraagd.

De hierboven geschetste onderhandelingen leidden ertoe, dat in Maart 1947 het eerste belangrijke contract op veredelingsbasis kon worden gesloten met een door de Amerikaanse bezettingsautoriteiten daartoe aangewezen fabriek voor een kwantum van ongeveer 150.000 ton²⁾. Ook de leveringen op dit contract ondervonden aanvankelijk vertraging, thans als gevolg van de abnormaal lage waterstand van de Rijn gedurende de tweede helft van 1947.

De nijpende behoefte aan cement leidde er voorts toe, dat voor levering in 1948 ook een aantal contracten op veredelingsbasis werd gesloten met andere, niet voor branden met olie ingerichte fabrieken. Deze leveringen hebben een dusdanig verloop gehad, dat bij het in werking treden van het onlangs met de Bizône gesloten handelsverdrag, waarin ook voorzien wordt in de leveringsmogelijkheid van een belangrijk kwantum cement, nog slechts een hoeveelheid van circa 100.000 ton cement resteerde op de lopende contracten.

Voorts werd met de Franse bezettingsautoriteiten een aantal contracten gesloten voor de levering van cement, afkomstig van in deze zône aan de Rijn gelegen fabrieken.

Zagen wij in 1946 en 1947 in totaal circa 58.000 ton cement de Duits-Nederlandse grens passeren, in de eerste helft van dit jaar beliep het kwantum reeds 60.000 ton. De verwachting is gewettigd, dat — uiteraard onvoorziene omstandigheden voorbehouden — voor de tweede helft van 1948 kan worden gerekend op een import van ongeveer 120.000 ton.

Op grond van de mogelijkheden, die het handelsverdrag met de Bizône biedt, kan een geleidelijke stijging van de maandelijkse importen worden verwacht. Daarbij zal niet uit het oog mogen worden verloren, dat factoren van praktische aard, die niet voldoende tijdig kunnen worden voorzien, hun invloed zullen kunnen doen gelden.

's-Gravenhage.

F. J. FRANSEN.

²⁾ Van zeer veel belang uit een oogpunt van deviezenbesparing was een clause, welke ook in latere contracten werd opgenomen, waarin werd overeengekomen, dat het transport naar en van de fabriek zou geschieden met Nederlandse schepen.

LONDON LETTER.

London, December 31.

Security values on the London Stock Exchange at the end of 1948 form a not uninteresting commentary upon British industrial economic and financial affairs during the past year. This, of course, is as it should be. The Stock Exchange is one of the few free markets left in Britain, although the word „free” needs some qualification even in this context. There are, for example, relatively few avenues nowadays for British capital to go adventuring overseas. The early months of 1948 did see a considerable exodus of money to South Africa — although the election of Dr. Malan and the discovery that South Africa's economic condition made the South African pound more suspect than sterling later reversed the flow. Throughout the year, there was a steady if unsensational efflux of British funds to Australia — encouraged by the feeling that here the currency risk can hardly go against the U.K. investor, the Australian pound being at what many regard as an unrealistic discount on sterling. And the African colonies and the West Indies have also attracted their modest share of the British investor's funds.

Britain's economic circumstances, however, are obviously conspiring against any major capital formation overseas; it is axiomatic that a country which is a debtor on its overseas payments account cannot physically afford to build up capital overall abroad, except to the extent that, in effect, it transforms the credits it receives into investments to third parties. Certainly, the British financial machine is still to a major extent functioning

in a closed economy. Had it been otherwise, then there would almost certainly during 1948 have been a major movement of British funds to the United States of America, attracted not only by the high level of industrial activity in that country but also by the fact that yields on leading American equities are considerably more generous than the returns obtainable on comparable issues in Britain. (At the close of 1948 long-dated gilt-edged in Britain were yielding 2.9 per cent., the best industrial Debentures 3.2 per cent., good-class Preference 3.8 per cent. and leading equities 4.4 per cent.). Such a movement, had it been feasible, must, of course, have had a marked effect on interest rates and the yield structure in the London market, and to this extent conclusions drawn from the behaviour of the London Stock Exchange during the past year need some qualification.

Nevertheless, as reflecting the state of affairs as it is and not as it might be, and as reflecting changes in our monetary and economic position, a survey of the experiences of the Stock Exchange during 1948 is not without its interest. The year was noteworthy for Sir Stafford Cripps' attack on the inflationary conditions inherited from his predecessor when he took over the Chancellorship in November 1947. That attack reached its climax about April, 1948, when Sir Stafford introduced his Budget aimed to secure a genuine surplus overall of over £ 300 millions. Thereafter, however, as a result of industrial and political pressure, the deflationary campaign was gradually whittled down. Thus, at the close of 1948 Britain stands in a position neither markedly deflationary nor inflationary. It is, on the one hand, ridiculous to talk of deflation when bank deposits and Christmas spending reached record or near-record levels, and when wage rates, never really frozen, show signs of moving upwards once again. Equally, the piling up of stocks in the consumer trades, steadily falling beer consumption and the superfluity of many rationing schemes show quite plainly that the inflationary fever of 1946 and 1947 has departed.

It is really quite remarkable how faithfully all this has been reflected in Stock Exchange quotations during the year. The Investors' Chronicle has for many years now published month by month a detailed set of security indices covering all the major markets of the London Stock Exchange. The end-December figures enable us to obtain a bird's-eye view of the experiences of 1948. The gilt-edged index at the end of 1947 stood at 127.7 (December 31 1923 equals 100). By the end of April, the index had fallen to 125.5. (In April, sentiment in this market was greatly disturbed by Sir Stafford Cripps' „special contribution on investment income” — the nearest Britain has yet got to a capital levy). Thereafter, however, there was a steady recovery, so that the gilt-edged index closed 1948 at virtually the highest point of the year — 128.1, against the year's „high” of 128.5 for November. (The index was, however, still well below the peak of 136.6 reached at the end of 1946, during the Daltonian cheap money drive). On the evidence of this index alone, it would seem that 1948 was, on balance, a deflationary year, although only modestly so.

This conclusion is confirmed by the performance of most equity groups. The group index for 96 industrial shares closed the year at 159.7, compared with the level of 171.1 at which it stood on December 24 1947, a decline on the year of just over 6½ per cent. This decline has to be seen against the background of full employment and record national income and profits for its full significance to be appreciated. It reflects not these factors but such forces as dividend limitation (an essential part of Sir Stafford Cripps' plan to freeze personal incomes); the knowledge that net profits, however high, are insufficient to renew industry's real capital; and the growing evidence that disinflation, however whittled down, or the passing of feverish inflation (whichever is the true description of

our economic condition today) has had a marked effect on various sections of our economy.

Thus, of the twenty-seven individual equity groups, only seven finished 1948 higher than they began it. Significantly enough, aircraft shares, the index for which rose by 25 per cent. during the past year, made the best showing — from the investor's point of view. Also significant was the fact that the second best showing was made by copper, lead and zinc shares. Rearmament in Europe and stockpiling and atomic research in the United States were thus the major factors in the London Stock Exchange only three years after the end of World War II — an adequate commentary, surely, on the march of civilisation in this year of grace. War fears had not, however, gone far enough to protect certain groups of shares which, after being prime beneficiaries of war and post-war inflation, are now suffering quite severely from the adjustment to present-day conditions. Thus, plastics shares fell during 1948 by 32 per cent. (This industry benefitted greatly from war-time orders and from early post-war shortages of comparable materials but is now resorting to the highly competitive conditions of pre-war years). Rubber shares, which lost 28 per cent., suffered from a variety of factors — uneasiness caused by the political troubles in Malaya; fears of overproduction of the natural product as a result of the recovery of Indonesian output; and apprehension that American synthetic production will sooner or later supersede or render superfluous many of the Eastern estates. Brewery shares acknowledged the decline in beer consumption with a fall of 16 per cent., and the fall of 13 per cent. in shipping shares mirrored investors' fears that the experiences of the industry after World War I were about to be repeated — in greater or less degree.

Possibly the most remarkable — if not actually the steepest — fall of 1948 occurred, however, in gold mining shares. This index had been falling virtually without interruption, since the U.S. „gold scare” of 1937. Orthodox investors had remained faithful to gold shares throughout the war years, in the belief that the shares remained the classic hedge against inflation which they had proved to be in the past. Today, however, with the price of the commodity fixed virtually at 1939 levels but with every cost of producing it greatly inflated, gold shares have been badly hit. Fears for the future of sterling did in 1947 cause quite a sharp upturn in gold share prices, encouraging some to hope that the eleven-year „bear market” had run its course. The year 1948 saw a shattering of such hopes. From a „high” of 149.2 reached at the end of March, the index has fallen precipitately month after month until at the end of December it was only 105.5 — easily the lowest level since 1932. Ironically enough, gold mining shareholders are now praying for deflation!

These, then, were the major security movements on the London Stock Exchange during 1948. Within the limits mentioned in the first two paragraphs of this letter, and allowing for such unnatural restraints as dividend limitation, control of capital issues and penal taxation of the risk-taker, they are highly useful pointers, in an economy where most manifestations of natural phenomena are rigorously suppressed. As to the indications of the future which security values may give, it may be said with complete safety that equity values at the end of 1948 reflect neither assurance that Marshall aid will succeed in its purpose, nor certainty that it will fail. But if that savours too much of sitting on the fence then a matter of fact may be recorded — the „bear market” in industrial equities which began in January 1947 is still in existence. It seems that if investors were forced to answer „Yea” or „Nay” to the question: „Do you believe that Britain will succeed in her four-year plan,” the answer would be a reluctant „No”.

HAROLD WINCOTT.

INTERNATIONALE NOTITIES.

DE BELASTINGONTVANGSTEN IN DE VERENIGDE STATEN.

In het Decemernummer 1948 van de „Monthly Letter of The National City Bank of New York” worden interessante cijfers gegeven betreffende de belastingontvangsten in de Verenigde Staten in de jaren 1929, 1938 en 1948, verdeeld over „federal, state and local taxes”:

Belastingontvangsten in de Verenigde Staten.
(in milliarden dollars)

Jaar	Federal	State	Local	Totaal
1929	3,3	2,0	4,8	10,1
1938	6,9	3,8	4,6	15,3
1948 ¹⁾	40,0	7,9	6,0	53,9

¹⁾ gedeeltelijk geschat.

Van de totale belastingontvangsten in 1948, ten bedrage van \$ 54 mrd, gaan niet minder dan \$ 40 mrd, d.i. ongeveer $\frac{3}{4}$, naar de Federale Regering. De 48 Staten krijgen 15 pCt, terwijl voor de „local governments” — dit zijn „counties, cities, towns, villages, townships, school districts and other sub-divisions” (in totaal 155.000) — slechts 11 pCt resteert. Uit bovenstaande cijfers blijkt duidelijk, dat in de loop der jaren het aandeel, dat de Federale Regering van de totale belastingontvangsten opeist, steeds groter is geworden.

Sedert 1929 zijn er een twintigtal belangrijke wijzigingen aangebracht in de „revenue law”; de „federal taxes” bestrijken thans een zeer groot gebied. Nog niet zoveel jaren geleden was bijv. de „excise tax” beperkt tot tabak en alcoholische dranken. Nu moet praktisch iedereen direct of indirect „excise tax” betalen, hetzij men een auto, radio of koelkast koopt, hetzij men toiletzeep, lucifers of speelkaarten aanschaft. Hieronder citeren wij nog enkele sprekende voorbeelden, welke bovengenoemde „Monthly Letter” in dit verband vermeldt: „The so-called „luxury tax” of 20 per cent on „toilet preparations” applies not only to cosmetics considered indispensable by woman, but to such items as shaving lotion and baby oil. If a businessman buys a brief-case to carry his troubles home, and a schoolgirl buys a handbag to carry her books and lunch, they pay a 20 per cent tax. If a typewriter is purchased to fill in tax returns or questionnaires, it is subject to a 10 per cent tax. If one goes out of an evening for bowling or to a movie, an excise tax must be paid, but if one stays home there is a federal tax not only on the electrical energy used, but even on the light bulb”.

Naast deze federale belastingen bestaan er talloze en elkaars terrein bestrijkende „state and local taxes”, zodat een groot deel van het inkomen in de loop van de ontvangst en het uitgeven verschillende malen aan belastingheffing onderworpen is. 31 Staten innen thans inkomstenbelasting, waarbij sommige geen rekening houden met de betaalde federale inkomstenbelasting en derhalve belasting op een belasting heffen.

DE SUBSIDIEPOLITIEK IN BELGIË.

De in de afgelopen jaren door de Belgische Regering gevoerde subsidiepolitiek had — zoals bekend — ten doel de koopkracht der lonen te handhaven. Dit betekende een zware last voor de Schatkist en tenslotte ook voor de belastingbetalers. De subsidieverlening kon derhalve niet te ver worden doorgevoerd, daar zij een vergroting van het budgettekort met zich brengt en inflatiegevaar inhoudt. De Regering tracht dan ook — evenals in andere landen — geleidelijk tot een vermindering en afschaffing te komen.

Onderstaande tabel geeft de omvang van het totaal bedrag der verleende subsidies sedert 1946 en een raming voor 1949.

Jaar	Bedrag (in mln frs)	pCt van de algemene begroting
1946	7.307	8,49
1947	11.734	14,03
1948	10.740 ¹⁾	13,80
1949	7.000	9,77

¹⁾ Minister Eyskens raamde, begin November 1948, de werkelijk verstrekte subsidies voor 1948 op 12,5 mrd frs.

Bron: „Problemen” van December 1948 en „Tijdschrift voor Documentatie en Voorlichting” van October 1948.

Uit deze cijfers blijkt, dat de subsidies in 1947 en 1948 een belangrijk deel der staatsbegroting vormden; de raming voor 1949 wijst daarentegen op een aanzienlijke vermindering. Alleen brood, steenkolen en gas zijn nog gesubsidieerd.

De voor 1949 voorziene 7 mrd frs aan subsidies betreffen de volgende objecten:

1. Binnenlandse en ingevoerde levensmiddelen: 800 mln frs, waarvan 133 mln aan de landbouwers toegekende premies voor graanleveringen boven een zekere hoeveelheid, 550 mln voor de wederverkoop van graan, dat werd ingevoerd tegen een lagere prijs dan de gewone kostprijs, en 117 mln ter dekking van de commerciële verliezen, van de Dienst van Ravitaillering;

2. Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen: 2 mrd frs ter dekking van haar tekort;

3. Steenkolenindustrie: 1 mrd frs, met het oog op de door de Belgische Regering eventueel ten gunste der steenkolenrijnen te treffen maatregelen;

4. Regularisatie van het deficitsaldo van ingevoerde industrieproducten: 225 mln frs; dit crediet is niet bestemd om nieuwe toelagen voor dergelijke producten te verlenen, doch om de tekorten en verliezen op de vroeger ingevoerde producten te regulariseren.

5. Compensatietoelagen: 2.770 mln frs.

6. Compensatie voor de onvoldoende prijs van aan de verbruikers geleverd gas: 205 mln frs.

De twee grote posten zijn dus 2 en 5, die resp. ongeveer 30 en 40 pCt van het totale subsidiebedrag voor zich op-eisen.

GELD- EN-KAPITAALMARKT.

Na de jaarwisseling nam de spanning op de geldmarkt weer enigszins af, voornamelijk onder invloed van het terugvloeien van bankbiljetten naar de banken. De call-geldrente daalde in de eerste week van het nieuwe jaar tot 1 pCt, en ook het dringende aanbod van schatkist-promessen verminderde sterk. Hoewel de omzetten nog zeer gering bleven, toonden de marktdisconto's voor de korte termijnen een behoorlijke daling. Februaripapier werd tegen $1\frac{1}{16}$ pCt aangeboden, Aprilpromessen waren tegen $1\frac{3}{8}$ pCt gevraagd, evenals Julipapier, doch voor Meipapier en alle overige langere termijnen stelde het disconto zich nog op $1\frac{7}{16}$ — $1\frac{1}{2}$ pCt.

Met ingang van het nieuwe jaar heeft De Nederlandsche Bank in haar wekelijkse balanspublicatie vrij ingrijpende wijzigingen aangebracht; welke even zo vele verbeteringen betekenen. Met name wordt thans een beter inzicht verstrekt in de deviezenpositie van De Nederlandsche Bank door de diverse rekeningen aan debet- en creditzijde van de gepubliceerde balans te splitsen. Aan de debetzijde parisseert per 3 Januari 1949 een bedrag van f 145 miljoen onder het hoofd: „Vorderingen in guldens op vreemde, circulatiebanken”, d.w.z. saldi, welke voortvloeien uit het betalingsverkeer met landen, hetwelk uitsluitend in guldens wordt afgewikkeld (voornamelijk landen met minder sterke valuta). Aan de creditzijde zijn thans opgenomen de vrije saldo's van vreemde circulatiebanken ten bedrage van f 301 miljoen, welke dus de tekorten van Nederland in het internationale betalingsverkeer representeren, alsmede een post „crediteuren in vreemde geldsoort” van f 118 miljoen, welke de in buitenlandse geldsoort aangegane verplichtingen voorstelt. De deviezenpositie van

onze centrale bank is thans als volgt te berekenen per 3 Januari 1949:

<i>Actief:</i>	Deviezenvoorraad	f 424 miljoen
	Vorderingen in guldens op		
	vreemde circulatiebanken	„ 145 „
			f 569 miljoen

<i>Passief:</i>	Vrije saldo's van vreemde cir-		
	culatiebanken	f 301 miljoen
	Crediteuren in vreemde valuta	„ 118 „	
			f 419 miljoen

Per saldo resteert dan een overschot van f 150 miljoen. Echter, dit saldo zegt niet veel, omdat de diverse valuta's onderling niet verwisselbaar zijn, zodat in bepaalde valuta's zeer wel ernstige tekorten kunnen bestaan, welke tot goudafgifte kunnen leiden. Een beter inzicht zou slechts kunnen worden verkregen, indien de valutapositie naar deviezensoorten werd opgegeven, en tevens het bezit van de deviezenbanken aan vreemde valuta.

Onder de saldo's van banken in Nederland (ongeveer f 47 miljoen) zijn thans uitsluitend de tegoeden opgenomen van de leden der bedrijfsgroep Handelsbanken en van de beide centrale hoerleenbanken. Aangezien dit de voornaamste geldmarktinstellingen zijn, is dit gegeven van belang voor de beoordeling van de geldmarktsituatie.

De handel in buitenlands bankpapier, waarvan in het voorgaande overzicht melding werd gemaakt, gaf voor tal van buitenlandse bankbiljetten vrij aanzienlijke depreciatiepercentages te zien. In ronde cijfers bedroegen deze voor ponden en Zweedse kronen ongeveer 10 pCt en voor Franse francs en voor Deense en Noorse kronen ongeveer 20 pCt. In deze koersvorming mag men, zoals opgemerkt, nauwelijks een waardering voor de gulden zien, omdat vreemd bankpapier immers uitsluitend met vergunning kan worden aangekocht. Zij staat uit de aard der zaak sterk onder invloed van de koersvorming op vrije markten voor vreemd bankpapier, zoals te Zürich, waar de deviezenbanken de aangekochte bankbiljetten kunnen verhandelen tegen andere buitenlandse bankbiljetten of transfereerbare valuta, zoals Zwitserse francs.

De stopkoersen voor Indonesische fondsen werden op 3 Januari jl. opgeheven. Aanvankelijk gaf dit aanleiding tot vrij sterke koersstijgingen, doch spoedig volgde hierop een reactie, waardoor de Indonesische fondsen op een iets lager peil kwamen, dat niettemin voor de meeste fondsen nog 15 à 20 punten boven het niveau voor de politieke actie ligt. De berichten, welke langzamerhand omtrent de toestand der ondernemingen in de thans bevrijde gebieden binnendruppelen, geven overigens weinig aanleiding tot optimisme.

De binnenlandse aandelenmarkt gaf ook in de afgelopen week het gebruikelijke beeld te zien van afbrokkelende koersen, waarbij vooral scheepvaartwaarden op de voorgrond traden. De reeds meermalen vermelde factoren, welke hier waarschijnlijk werkzaam zijn en welke in de nabije toekomst wel zullen resulteren in afnemende winsten van het bedrijfsleven, maken het niet onmogelijk, dat de aangekondigde „verfijning” van de dividendstop in feite weinig effect meer zal sorteren.

	30 Dec. 1948	7 Jan. 1949
A. K. U.	163½	161½
v. Berkel's Patent	112½	112½
Lever Bros. Unilever C. v. A.	277	274½
Philips G. b. v. A.	231	228½
Koninklijke Petroleum	320½	316½
H.A.L.	170	166½
N.S.U.	171	166½
H.V.A.	172	172½
Deli Mij C. v. A.	162	158½
Amsterdam Rubber	171	167½
Internatio	197½	203

DE BELGISCHE GELD- EN KAPITAALMARKT IN DECEMBER 1948.

Geldmarkt.

De verrichtingen in verband met het jaareinde hebben op de geldmarkt geen al te grote spanning teweeggebracht. Sinds October was de markt immers zeer liquide. De banken werden slechts in beperkte mate verplicht beroep te doen op de klassieke middelen om hun thesaurie te verstevigen, daar ze eensdeels uit de schatkist per 30 December ruim 1 mld frs interesten ontvingen van de Muntsaneringsleening, die voor het publiek enkel op 3 Januari eisbaar werden, en ze anderdeels de dagelden opzegden, welke ze aan overheidsorganismen hadden uitgeleend. De Schatkist zelf kon de drukking verminderen door verkoop van dollars tegen Belgische francs aan de Nationale Bank. Die dollars werden haar toegekend in het kader van het Marshall-plan, hetzij als tegenwaarde van een schenking in Belgische francs aan de overige Marshall-landen in het kader van de Europese clearing-overeenkomst, hetzij als lening (cf. vorig overzicht).

Uiteindelijk overschreed de biljettenomloop bij de Nationale Bank per 29 December toch opnieuw 83 mld frs. Over geheel het jaar steeg de biljettenomloop van 79.761 mln frs per 30 December 1947 tot 83.176 mln frs; de rekeningen courant liepen op van 4.718 mln frs tot 6.389 mln frs. Hetzij een totale vermeerdering van de geldomloop bij de Nationale Bank van ruim 5 mld frs of nagenoeg 6 pCt tegenover 5,8 mld frs in 1947 of ruim 7 pCt.

Ingevolge de hogervermelde toevloeiing van dollars steeg de goud- en deviezenvoorraad van de circulatiebank in de loop van de maand December met 600 mln frs. Over geheel het jaar 1948 belooft de stijging 2 mld frs, tegenover 2,8 mld frs in 1947 (exclusief de goudoverdracht aan het Internationaal Muntfonds).

Op het internationale plan dient de mislukking vermeld van de besprekingen tussen Belgisch-Luxemburgse en Franse vertegenwoordigers over de ruil- en betalingsmogelijkheden tussen de betrokken landen. Dientengevolge zal Frankrijk tussen 1 December 1948 en 31 Maart 1949 geen nieuwe aankopen in de B.L.E.U. meer doen. Oorzaak van deze toestand is het tekort vanwege Frankrijk aan gangbare betaalmiddelen en de weigering langs Belgische zijde nog verder op credit te leveren. De onderhandelingen zullen hernomen worden in de loop van Maart e.k. Ook Engeland heeft opnieuw betalingsmoeilijkheden met de Belgische monetaire zone en de speciale Engelsch-Belgische commissie, die in Maart 1948 werd opgericht, is voor begin Januari bijeengeroepen om een oplossing uit te werken.

De vrije markt voor goud en deviezen reageerde maar weinig op de aankondiging van het bericht, dat de Regering principieel had toegestemd om een tegemoetkoming te verlenen aan de Congolese goudmijnen. Deze laatste zouden inderdaad 40 pCt van hun jaarproductie (nagenoeg 10 ton fijn) aan een hogere dan de wettelijke koers' mogen verkopen. De reactie van de markt is uit te leggen door het feit, dat de eigenlijke modaliteiten, waaronder die verkoop zal geschieden, nog niet bekend werden gemaakt. De gouden stukken gingen zelfs nog iets omhoog (gouden pond 780 tegen 772,5), evenals de meeste papieren deviezen, behoudens de Franse franc (10,55 tegen 10,70).

Kapitaalmarkt.

De openbare uitgiftemarkt was deze maand bijzonder bedrijvig. De plaatsing van nieuwe aandelen door private vennootschappen hernam met een viertal emissies. Op te merken valt, dat het de laatste tijd veelal ondernemingen zijn, die hun hoofdbedrijvigheid in de kolonie hebben, welke nieuw kapitaal op de beurs zoeken. De afkeer van de beleggers voor aandelen geldt inderdaad minder voor koloniale dan voor binnenlandse waarden.

Op de publieke emissiemarkt voor obligaties plaatste de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid 350 mln frs $4\frac{1}{2}$ pCt Kasbons met 5 jaar looptijd en terugbetaling à pari. De uitgifte geschiedde tegen 98 pCt, hetgeen een netto-rendement bij de plaatsing betekent van 4,96 pCt. Een industriële vennootschap bood 50 mln 5 pCt obligaties aan met een maximum looptijd van 10 jaar tegen 96,50 pCt. De lening is terugbetaalbaar à pari bij middel van 6 annuïteiten vanaf het 5e jaar. Het netto-rendement bij de uitgifte belooft zodoende 5,58 pCt.

De obligatiemarkt bleef koersvast. In de overheidssector worden de staatsfondsen en de kasbons van steden en Gemeentekrediet opnieuw enkele fracties, alhoewel de haussebeweging, welke nu ongeveer drie maanden duurt, blijkbaar aan tempo begint te verliezen. De koersen van de industriële obligaties ondergingen geen noemenswaardige wijzigingen. De vergelijkende netto-rendements-tabel ziet er thans uit als volgt:

Looptijd	Staatsfondsen		Gemeentekrediet steden/provinciën		Obligaties van priv. vennootschap.	
	Sept.	Dec.	Sept.	Dec.	Sept.	Dec.
tot 1952	4,45	4,07	5,28	5,15	—	—
tot 1957	4,76	4,77 ¹⁾	5,17	5,15	6,12	6,15
na 1957	4,76	4,68	5,85	5,83	6,03	6,22

¹⁾ De rentevoet van de Schatkistcertificaten 1948 werd van 15 October 1948 af verhoogd van 3,5 tot 4 pCt.

De aandelenbeurs van Brussel werd door een onverwachte hausse gekenmerkt. Geheel de maand December gingen de koersen langzaam de hoogte in. De index lag per einde van de maand 4,3 pCt hoger dan per einde November. De bedrijvigheid nam nochtans enkel weinig toe.

Bedrijvigheid en Koersindex van de aandelenbeurs van Brussel.

	Aantal verhandelde stukken (in duizendtallen)	Kapitalen (in mln frs)	Algemene koersindex (1936-'38 = 100)
Begin Jan. 1947	16	24,8	251,0
Begin Jan. 1948	19	16,7	157,8
Einde Maart	19	25,0	176,5
Einde Juni	20	20,7	157,4
Einde Sept.	22	22,0	152,5
Begin Dec.	22	22,7	141,8
Einde Dec.	27	19,7	148,7

De hausse ontstond in de sectoren steenkolenmijnen (+ 14,5 pCt) en bouwnijverheid (+ 11,4 pCt). In beide industrieën wordt een verbetering van de rendementsperspectieven verwacht; in de eerste ingevolge de aangekondigde wijziging van de overheidspolitiek te dier zake, en in de tweede ingevolge de openbare werkenpolitiek, welke de Regering denkt te voeren in verband met de opslorping van de werkloosheid. De haussebeweging werd veralgemeend door speculaties van professionelen, vooral op waarden die aan een zeer lage koers kunnen worden aangekocht.

Over geheel het jaar 1948 beliep de daling van de koersindex van de aandelen 5,8 pCt, tegenover 37,1 pCt in 1947.

Brussel.

V. VAN ROMPUY.

STATISTIEKEN,

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND. (Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Buitenl. wissels	Disconto's en voor-schotten	Effecten	Biljetten in omloop	Andere crediten
31 Dec. 1946	4.949,9	158,0	238,7	52,7	4.090,7	1.113,7
23 Dec. 1948	5.803,1	222,6	170,7	47,4	4.520,2	1.223,7
30 Dec. 1948	5.821,0	236,6	204,5	47,4	4.594,3	1.242,7
7 Jan. 1949	5.819,8	216,9	168,5	47,4	4.427,0	1.371,8

DE NEDERLANDSCHE BANK.
Verkorte balans op 3 Januari 1949.

Activa.			
Wissels, pro- messen en schuld-brieven in disconto	Hoofdbank f	3.000.000,— ¹⁾	f 3.005.000,— ¹⁾
	Bijbank „	—	
	Agentsch. „	5.000,—	
Wissels, schatkistpapier en schuld-brieven, door de Bank gekocht (art. 15, onder 4 ^o , van de Bankwet 1948)	„	—	„
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„	1.800.000.000,—	„
Voorschotten	Hoofdbank f	158.692.300,50 ²⁾	f 164.905.174,63
in rek.-crt.	Bijbank „	650.207,66	
op onderpand (incl. belenin- gen)	Agentsch. „	5.562.666,47	
		f 164.905.174,63	
Op effecten enz.	„	163.882.453,33 ³⁾	f 164.905.174,63 ³⁾
Op goederen en celen	„	1.022.721,30	
Voorschotten aan het Rijk (art. 20 van de Bankwet 1948)	„	—	„
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„	1.500.000.000,—	„
Munt en muntmateriaal			
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f	438.749.761,83	f 443.671.588,07
Zilveren munt enz.	„	4.921.826,24	
Papier op het buitenland	f	303.614.880,—	f 424.168.839,31
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	„	114.232.297,14	
Buitenlandse betaal- middelen	„	6.321.662,17	„
Vorderingen in guldens op vreemde circulatie- banken en soortgelijke instellingen	„	145.020.214,81	„
Belegging van kapitaal, reserves, pensioen- fondsen en voorzieningsfondsen	„	108.267.880,36	„
Gebouwen en inventaris	„	2.500.000,—	„
Diverse rekeningen	„	57.918.962,36 ⁴⁾	„
		f 4.649.457.659,54	

Passiva.

Kapitaal	f	20.000.000,—
Reservefondsen	„	12.759.703,05
Bijzondere reserves	„	54.447.566,03
Pensioenfondsen	„	20.052.013,79
Voorzieningsfondsen personeel in tijdelijke dienst	„	1.500.000,—
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	„	110.526.515,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)	„	3.144.351.015,—
Bankassiganties in omloop	„	2.328.583,15
Rekening-courant saldo's		
's Rijks Schatkist	f	96.390.168,48
's Rijks Schatkist bij- zondere rekening	„	188.449.746,71
Geblokkeerde saldo's	„	5.681.168,41
Saldo's van banken in Nederland	„	47.253.830,57
Vrije saldo's van vreem- de circulatiebanken en soortgelijke instellingen	„	300.732.150,01
Andere vrije saldo's	„	430.294.113,08
		f 1.068.801.177,26
Crediteuren in vreemde geldsoort	„	117.875.374,94
Diverse rekeningen	„	96.815.711,32
		f 4.649.457.659,54

¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen	f	—
²⁾ Waarvan aan Indonesië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99)	„	36.894.550,—
³⁾ Waarvan verpand goud	„	27.637.741,60
Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten	„	143.575.572,—

BANK VAN FRANKRIJK.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaal- voorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettings- kosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
16 Dec. 1948	52.817	301.309	125.042	172.200	426.000
23 Dec. 1948	52.817	329.197	125.042	174.600	426.000
30 Dec. 1948	52.817	340.222	125.042	150.900	426.000

Data	Bankbil- jetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
26 Dec. 1946	721.865	63.455	765	62.693
16 Dec. 1948	941.224	192.953	1.025	190.325
23 Dec. 1948	969.156	204.642	791	202.221
30 Dec. 1948	987.621	172.589	806	170.033

DE NEDERLANDSCHE BANK.
Verkorte balans op 10 Januari 1949.

Activa.			
Wissels, pro- messen en schuld-brieven in disconto	Hoofdbank f	—	f 5.000,— ¹⁾
	Bijbank „	—	
	Agentsch. „	5.000,—	
Wissels, schatkistpapier en schuld-brieven, door de Bank gekocht (art. 15, onder 4 ^o , van de Bankwet 1948)	„	—	„
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„	1.800.000.000,—	„
Voorschotten	Hoofdbank f	139.296.063,65 ²⁾	f 144.347.165,53
in rek.-crt.	Bijbank „	617.469,38	
op onderpand (incl. belenin- gen)	Agentsch. „	4.433.632,50	
		f 144.347.165,53	
Op effecten enz.	„	143.263.717,79 ³⁾	f 144.347.165,53 ³⁾
Op goederen en celen	„	1.083.447,74	
Voorschotten aan het Rijk (art. 20 van de Bankwet 1948)	„	—	„
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„	1.500.000.000,—	„
Munt en muntmateriaal			
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f	439.109.682,89	f 444.291.718,41
Zilveren munt enz.	„	5.182.035,52	
Papier op het buitenland	f	289.833.280,—	f 427.845.214,23
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	„	131.381.871,74	
Buitenlandse betaal- middelen	„	6.630.062,49	„
Vorderingen in guldens op vreemde circulatie- banken en soortgelijke instellingen	„	147.371.795,12	„
Belegging van kapitaal, reserves, pensioen- fondsen en voorzieningsfondsen	„	108.456.929,36	„
Gebouwen en inventaris	„	2.500.000,—	„
Diverse rekeningen	„	30.779.102,18	„
		f 4.605.596.924,83	

Passiva.

Kapitaal	f	20.000.000,—
Reservefondsen	„	12.759.703,05
Bijzondere reserves	„	54.447.566,03
Pensioenfondsen	„	19.978.949,59
Voorzieningsfondsen personeel in tijdelijke dienst	„	1.500.000,—
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	„	110.357.475,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)	„	3.085.024.730,—
Bankassiganties in omloop	„	69.842,74
Rekening-courant saldo's		
's Rijks Schatkist	f	166.034.955,90
's Rijks Schatkist bij- zondere rekening	„	187.974.746,71
Geblokkeerde saldo's	„	5.459.968,38
Saldo's van banken in Nederland	„	42.882.977,08
Vrije saldo's van vreem- de circulatiebanken en soortgelijke instellingen	„	327.294.255,32
Andere vrije saldo's	„	384.330.628,87
		f 1.113.977.531,76
Crediteuren in vreemde geldsoort	„	93.287.498,96
Diverse rekeningen	„	94.193.627,70
		f 4.605.596.924,83

¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen	f	—
²⁾ Waarvan aan Indonesië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99)	„	36.894.550,—
Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten	„	141.857.359,—

FEDERAL RESERVE BANKS.

(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt securities
	Totaal	Goudcer- tificaten		
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
16 Dec. 1948	22.960	22.329	231	22.993
23 Dec. 1948	22.960	22.325	220	22.845
30 Dec. 1948	22.956	22.325	265	23.347

Data	F.R.-bil- jetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt	Member- banks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
16 Dec. 1948	24.209	22.398	969	20.435
23 Dec. 1948	24.397	22.507	1.575	19.899
30 Dec. 1948	24.222	22.628	1.283	20.238

DE NEDERLANDSCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en Muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegoe bij co-resp. in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Voorschotten in rekt. (incl. bel.)	Bankbiljetten in omloop
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.186	153.109	2.744.151
29 Nov. '48	452.140	339.442	118.401	151.228	3.087.707
6 Dec. '48	442.421	340.399	141.140	143.955	3.071.950
13 Dec. '48	442.755	339.914	138.337	143.849	3.033.769
20 Dec. '48	442.927	318.143	159.603	148.614	3.054.367
27 Dec. '48	443.201	312.783	145.086	154.867	3.115.299
3 Jan. '49	443.672	303.615	120.554	164.905	3.144.351
10 Jan. '49	444.292	289.833	138.012	144.347	3.085.025

Data	Saldi in rekening courant					
	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Geblokkeerde saldi	Saldi van banken in Nederland	Vrije saldi van vreemde banken	Andere vrije saldi
30 Dec. '46						
29 Nov. '48						
6 Dec. '48						
13 Dec. '48						
20 Dec. '48						
27 Dec. '48						
3 Jan. '49	96.390	188.450	5.681	47.254	300.732	430.294
10 Jan. '49	166.035	187.975	5.460	42.883	327.294	384.331

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen	23 Dec. 1948	15 Dec. 1948
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederl. Bank N.V.	f 209.966.256,98	f 325.495.967,92
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	447.321,36	167.908,64
Kasvorderingen wegens creditverstrekking aan het buitenland	—	—
Daggeldlening tegen onderpand	—	—
Saldo der postrekeningen van Rijkscomptabelen	512.673.804,90	534.130.907,12
Voorschotten op ult. Nov. 1948 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	—	—
Vorderingen in rekening-courant op Indonesië	1209.086.842,31	1203.226.800,69
Suriname	32.585.450,28	32.585.450,28
Ned. Antillen	—	—
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	—	—
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	—	—
Andere staatsbedrijven en instellingen	270.722.507,39	271.257.427,28
Verplichtingen		
Voorschot, door De Nederl. Bank N.V. verstrekt	—	—
Voorschot, door De Nederlandsche Bank N.V. in rekening-courant verstrekt	—	—
Schuld aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	f 1736.593.100,—	f 1725.593.100,—
Schatkistpromessen bij De Nederlandsche Bank N.V. ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	1.800.000.000,—	1.800.000.000,—
Schatkistpromessen in omloop (rechtstreeks bij De Nederl. Bank N.V. is geplaatst nihil) f 5.913,2 m/m w.o. garantie Bretton Woods f 804 mill.	5109.200.000,—	5151.700.000,—
Daggeldleningen	—	—
Muntbiljetten in omloop	141.981.453,50	140.018.986,50
Schuld op ultimo Nov. 1948 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	1.885.885,95	1.885.885,95
Schuld in rek.-courant aan: Indonesië	—	—
Suriname	—	—
Ned. Antillen	3.213.507,61	1.740.645,92
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	60.600.786,29	34.068.610,79
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	656.289.670,90	649.807.836,—
Andere staatsbedrijven	—	—
Schuld aan diverse instellingen in rekening met 's Rijks Schatkist	2097.977.913,38	2115.844.842,25

NATIONALE BANK VAN BELGIË.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Goudvoorraad	Vorderingen o. h. buitenl. i. v. m. betalingsacc.	Tegoe op het buitenland	Handelspapier op België en overzeids effecten	Voorschotten op overzeidsfondsen	Deel- en pasmunt
16 Sept. 1948	28.136	11.042	427	9.986	303	414
25 Nov. 1948	27.782	12.589	422	7.446	308	542
2 Dec. 1948	27.383	12.650	368	8.392	339	531
9 Dec. 1948	27.102	12.829	457	8.094	320	536
16 Dec. 1948	27.094	13.270	659	7.454	244	569
22 Dec. 1948	27.344	12.462	1.921	6.884	305	578
29 Dec. 1948	27.334	12.456	1.845	6.893	676	581

Data	Overzeidsfondsen	Totaal activa	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi		
				Schatkist	Buitenlandse banken	Totaal
16 Sept. 1948	657	91.729	81.568	22	2.425	6.251
25 Nov. 1948	814	91.642	81.376	367	2.835	6.288
2 Dec. 1948	819	92.893	82.004	423	2.617	6.121
9 Dec. 1948	838	92.880	82.789	491	2.352	5.972
16 Dec. 1948	848	92.987	82.199	534	2.374	6.246
22 Dec. 1948	853	94.268	82.429	1.671	2.620	7.488
29 Dec. 1948	865	95.029	83.176	1.706	2.214	7.425

BANK VAN ENGELAND.
(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaalvoorraad	Govt debts and Govt securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept
25 Dec. '46	0,2	1.449,1	1.450	1.428,2	22,1
22 Dec. '48	0,2	1.324,3	1.325	1.296,4	28,8
29 Dec. '48	0,2	1.324,3	1.325	1.293,1	32,2
5 Jan. '49	0,2	1.299,2	1.300	1.272,3	27,9

Data	Gouden en zilveren munten	Govt. securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	Banken
25 Dec. '46	1,3	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	278,9
22 Dec. '48	3,8	379,1	14,4	23,1	431,2	14,7	310,0
29 Dec. '48	3,9	380,8	16,7	20,3	435,7	11,7	314,5
5 Jan. '49	4,0	374,9	22,0	22,2	432,8	27,9	308,7

IN- EN UITVOER VAN NEDERLAND 1).

Maand	Invoer		Uitvoer		Saldo
	Gewicht in duizenden tonnen	Waarde in miljoenen guldens	Gewicht in duizenden tonnen	Waarde in miljoenen guldens	
Tot. '39	24.306	1.517	2.708	966	— 551
Tot. '46	11.764	2.305	3.919	785	— 1.520
Tot. '47	16.547	4.253	5.843	1.859	— 2.394
Jan. '48	1.265	378	308	140	— 238
Febr. '48	1.242	383	427	186	— 197
Mrt. '48	1.433	361	485	186	— 175
April '48	1.732	402	704	203	— 199
Mei '48	1.486	391	698	223	— 168
Juni '48	1.690	438	612	241	— 197
Juli '48	1.540	412	570	209	— 203
Aug. '48	1.639	407	562	211	— 196
Sept. '48	1.873	443	678	232	— 211
Oct. '48	1.906	479	849	308	— 171
Nov. '48	1.566	404	753	264	— 140

1) Bron: „Centraal Bureau voor de Statistiek”.

Announces voor het volgend nummer

dienen uiterlijk Maandag 17 Jan. a.s. in het bezit te zijn van de administratie, Lange Haven 141, Schiedam

OVERZICHT DER LAATSTE DRIE VERKORTE BALANSEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK*.)
(in miljoenen guldens).

Actief data	13-12-'48	20-12-'48	27-12-'48	Passief data	13-12-'48	20-12-'48	27-12-'48
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	— ¹⁾	— ¹⁾	— ¹⁾	Kapitaal	20,0	20,0	20,0
Wissels, schalkistpapier en schuldbrieven door de Bank gekocht	—	—	—	Reservefonds	12,8	12,8	12,8
Schalkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	1.800,0	1.800,0	1.800,0	Bijzondere reserves	54,4	54,4	54,4
Beleningen	143,8 ²⁾	148,6 ²⁾	154,9 ²⁾	Pensioenfonds	20,0	20,0	20,0
Voorschotten aan het Rijk	—	—	—	Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	111,2	111,0	110,6
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	1.500,0	1.500,0	1.500,0	Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)	3.033,8	3.054,4	3.115,3
Munt en muntmateriaal:				Bankassigaties in omloop	—	0,1	0,1
Gouden munt en gouden muntmateriaal	438,7	438,7	438,7	Rekening-courant saldo's:			
Zilveren munt, enz.	4,1	4,3	4,5	's Rijks Schatkist	-312,3	291,0	178,5
Papier op het buitenland	339,9	318,1	312,8	Geblokkeerde saldo's van banken	59,4	46,0	38,6
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	132,2	153,5	139,0	Geblokkeerde saldo's van anderen	19,6	18,7	18,1
Bui. enl. betaalmiddelen	6,1	6,1	6,1	Vrije saldo's	835,2	845,1	890,8
Belegging van kapitaal, reserves en pensioentonds	106,2	105,2	106,7	Diverse rekeningen	208,1	210,7	212,3
Gebouwen en inventaris	2,5	2,5	2,5				
Diverse rekeningen	213,3	207,2	206,3				
	4.686,8	4.684,2	4.671,5		4.686,8	4.684,2	4.671,5
¹⁾ Waarvan schalkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen	¹⁾ —	¹⁾ —	¹⁾ —	Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten	140,6	140,5	143,0
²⁾ Waarvan aan Ned.-Indië (Wet van 15-3-'33 Staatsblad no. 99)	²⁾ 36,9	²⁾ 36,9	²⁾ 36,9				

*.) Vóór de wijziging in de vorm der verkorte balans bij Koninklijk Besluit van 28-12-'48.

WERKLOOSHEID IN BELGIË ¹⁾.

Maand	Geheel werkloos	Gedeeltelijk en toevallig werkloos
September 1947	29.963	15.513
October	30.913	16.829
November	39.984	21.124
December	57.079	42.192
Januari 1948	68.328	36.962
Februari	71.854	63.870
Maart	64.113	31.338
April	61.562	33.117
Mei	59.606	34.439
Juni	61.814	42.903
Juli	69.571	59.703
Augustus	74.292	48.257

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin“ van het Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Ondernemingen, die het beste leidende personeel zoeken, speciaal met economische scholing, roepen sollicitanten op door middel van een annonce in de rubriek „Vacatures“. Het aantal reacties, dat deze annonces tengevolge hebben, is doorgaans uitermate bevredigend: begrijpelijk, omdat er bijna geen grote instelling is, die dit blad niet regelmatig ontvangt en waar het niet circuleert. Opdrachten voor het volgend nummer dienen 17 Jan. a.s. in ons bezit te zijn.

De ontwikkeling van de deflatoire tendenties in verschillende landen

Zie hiervoor het December-nummer van het

Economisch-Statistisch Kwartaalbericht

Research uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

Jaarabonnementen f 6,50 voor abonné's E.-S.B. f 5,—

Telefoon 38040, Rotterdam
Giro no. 8408

FRIESCH-GRONINGSCH HYPOTHEEKBANK N.V. NEDERLANDSCHE HYPOTHEEKBANK N.V. ALGEMEENE FRIESCHE HYPOTHEEKBANK N.V.

Amsterdam 's-Gravenhage Groningen Leeuwarden

Geplaatst kapitaal f 9.802.000.- Reserves f 13.910.000.-

Hypotheeken

Uitstaande ult. 1947 f 119.924.000.—

Gesloten f 34.468.000.—

Afgelost „ 23.981.000.—

Vooruitgang „ 10.487.000.—

Uitstaande ult. 1948 f 130.411.000.—

Pandbrieven

In omloop ult. 1947 f 111.336.000.—

Geplaatst f 31.763.000.—

Uitgeloot en ingekocht „ 27.939.000.—

Vooruitgang „ 3.824.000.—

In omloop ult. 1948 f 115.160.000.—

Verkrijgbaar 3 1/4 % Pandbrieven Nederl. Hypotheekbank à 100 %.

De Directie:

Mr. M. J. Bos Mr. C. A. Kingma Mr. J. Wilkens

Zeer ervaren belastingconsulent, tevens jurist,
wenst overname van een

goede belastingpraktijk

of associatie of andere vorm van samenwerking
met belastingconsulent of accountant met grote
belastingpraktijk. Br. onder no. ESB 1341, Bur.
v. d. Blad, Postbus 42, Schiedam.

Ook voor Beschikbare Krachten is een annonce in
„Economisch-Statistische Berichten” de aangewezen
weg. Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons
bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het
nummer van dezelfde week worden opgenomen.

Vacatures

Departement van Overzeese gebiedsdelen Onderdirecteur van het Departement van Economische Zaken in Suriname.

Ter vervulling van deze betrekking wordt ge-
vraagd een

doctorandus in de economie

beschikkende over ervaring in algemeen econo-
misch financieel beleid. Gegadigden moeten ge-
wend zijn met personeel om te gaan.

Bezoldiging:

Sur.crt. f 7.800.— 's jaars, stijgende met 7
jaarlijkse verhogingen van f 300.— tot het
maximum van Sur.crt. f 9.900.— Naar gelang
van de opgedane ervaring kan inpassing in deze
bezoldigingsschaal op een hogere bezoldiging dan
de aanvangsbezoldiging geschieden.

Duurtebijslag:

Naast een duurtebijslag van 5 pCt. van de
eerste f 750.—, 2½ pCt. van de tweede f 750.—
en 1 pCt. van de resterende bezoldiging genieten
de Surinaamse ambtenaren een extra duurtebij-
slag, berekend als volgt: 30 pCt. van de eerste
f 1000.—, 25 pCt. van de tweede f 1000.—, 20 pCt.
van de derde f 1000.—, 15 pCt. van de vierde
f 1000.—, 10 pCt. van de vijfde en zesde f 1000.—
en 5 pCt. van de zevende en volgende f 1000.—
van de bezoldiging tot een maximum van
f 1200.— 's jaars.

Duurtebijslagen zijn van tijdelijke aard en kun-
nen derhalve gewijzigd of ingetrokken worden.

Uitrustingskosten:

a. ongehuwd: 1/6 gedeelte van het totaal-
inkomen;

b. gehuwd: 1/4 gedeelte van het totaal-inko-
men, een en ander tot een maximum van
f 1500.—.

Uitzending in tijdelijke dienst met een dienst-
verband van vijf jaren.

Overtocht. Voor landsrekening c.q. ook voor
het wettig gezin.

Gezegelde verzoekschriften met afschriften
van diploma's en getuigschriften, onder opgave
van antecedenten en referenties, binnen 10 dagen
na het verschijnen van de advertentie te zenden
aan het Hoofd der 7e Afdeling van het Departement
van Overzeese Gebiedsdelen, Plein 1, 's-Graven-
hage.

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

INCASSO VAN
WISSELS EN KWITANTIES

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

De Kamer van Koophandel en Fabrieken voor
Noord-Holland te Amsterdam vraagt voor spoedige
indiensttreding een

jurist

bij voorkeur met enige ervaring op administra-
tief gebied. Sollicitaties in te dienen vóór 1 Fe-
bruari 1949 aan het Secretariaat der Kamer
voornoemd, Beursgebouw, Damrak 62A, Am-
sterdam-C.

Voor het Secretariaat wordt gevraagd

EEN ERVAREN DOCTOR OF DOCTORANDUS

in de economie (bedrijfseconomische richting).

Sollicitaties met uitvoerige inlichtingen omtrent levensloop,
vroegere en tegenwoordige werkkring, huidig salaris en
onder bijvoeging van recente foto te richten aan de 2e
Afdeling van de Algemene Dienst der N.V. Nederlandsche
Spoorwegen te Utrecht.

DRU

DIEPENBROCK & REIGERS N.V. te ULFT

Ijzergieterij, Keuken-emaille, Badkuipen-
Haarden- en Gasradiatorenfabriek

zoekt als

Directie Secretaris

een econoom of jurist, leeftijd plm. 30 jaar.

Goede talenkennis en enige jaren ervaring in
industriële of bankbedrijf vereist. Uitsluitend
schriftelijke sollicitaties met opgave van tegen-
woordige betrekking en verlangd salaris te rich-
ten aan de Directie DRU te Ulft.

Vacatures

Voor het Secretariaat wordt gevraagd

EEN JONG DOCTOR OF DOCTORANDUS

in de economie (bedrijfseconomische richting).

Sollicitaties met uitvoerige inlichtingen en onder bijvoeging van een recente foto te richten aan de 2e Afdeling van de Algemene Dienst der N.V. Nederlandsche Spoorwegen te Utrecht.

Het Centraal Instituut voor Industrie-Ontwikkeling (CIVI) te 's-Gravenhage, vraagt voor technische en economische studies:

a een medewerker

voor vraagstukken betreffende de metallurgische en metaalverwerkende industrie.

b een medewerker

voor vraagstukken betreffende de chemische industrie.

Academisch gevormd, met ruime industriële ervaring, leeftijd 30—45 jaar, in staat zelfstandig te werken.

Sollicitaties onder lett. N.E.B. aan Adv. Bur. Nijgh & van Ditmar, Parkstraat 27, 's-Gravenhage.

De Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel roepen op sollicitanten voor de betrekking van

commies 1e klasse

TER PROVINCIALE GRIFFIE, 2e Afdeling

Jaarwedge, behoudens goedkeuring van de ahangige wijziging van de bestaande verordening, van f 4.560 tot f 5.340 met 1 éénjaarlijkse verhoging van f 240.— en 3 éénjaarlijkse verhogingen van f 180.—

Vereisten diploma Gemeente-administratie en Gemeente-financiën en ruime administratieve ervaring.

Sollicitatiestukken in te zenden binnen veertien dagen na verschijning van dit blad. Persoonlijk bezoek alleen na oproeping.

De **K.L.M.** vraagt:

voor haar Interne Accountants Bureaux te 's-Gravenhage en Batavia

een 1e Assistent-Accountant.

Vereisten: examens N.I.v.A. t/m Bedrijfshuishoudkunde en ervaring in soortgelijke functie.

Sollicitaties, uitsluitend schriftelijk, onder vermelding van dit blad, vergezeld van pasfoto, copie-diploma's en getuigschriften aan Personeelszaken, Postbus 121, Den Haag.

Op enveloppe en brief te vermelden: I.A.B.

Sollicitanten worden opgeroepen voor de functie van

administratief hoofdbambtenaar

van de Gemeente Lichtbedrijven te Leeuwarden. Salaris f 4.500.— tot f 5.340.— Deze functionaris, die t.z.t. de administrateur zal moeten opvolgen (tegenwoordig salaris f 5.340.— tot f 6.420.—) moet een uitstekende kennis van moderne bedrijfsadministratie hebben en in staat zijn goede personeelsleiding te geven.

Diploma's M.O. Handelswetenschappen en Moderne Bedrijfsadministratie, dan wel ervaring en ontwikkeling tenminste hiermede gelijkstaand, zijn minimum vereisten.

Uitsluitend schriftelijke sollicitaties met uitvoerige inlichtingen aan de Directeur der Gemeente Lichtbedrijven, uiterlijk binnen 14 dagen na het verschijnen van dit blad.

De N.V. Stoomvaart Maatschappij „Nederland” zoekt

Accountant

of

Econ. Drs met administratieve kennis

goed georiënteerd in belastingzaken, ter assistentie van Onderdirecteur.

Leeftijd niet boven 35 jaar; schriftelijke sollicitaties te richten aan haar Afdeling „Arbeidszaken”, Scheepvaarthuis, Amsterdam-C.

Verliesposten Voorkomend System

bestaande uit 4 Diensten - **V.V.S.** -

Het V.V.S. is een onmisbaar hulpmiddel bij het gezondhouden van uitstaande credieten. Aanvaard als onderdeel der debiteuren-administratie, zal het van groote praktische waarde blijken te zijn.

Onze V.V.S.-brochure wordt op aanvraag kosteloos toegezonden

Van der Graaf & Co's bureaux voor den handel N.V.

Amstelstraat 14—18, Amsterdam-C. Telefoon 38631 (5 lijnen)

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).

Telefoon: Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie, 14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).

Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26* per jaar, voor België/Luxemburg f 28 per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in francs bij de Banque de Commerce te Brussel. Overzeese gebiedsdelen (per zeepost) f 26, overige landen f 28 per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd voor ultimo van het halenderjaar.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondenties betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6).